

Brüssel, 23.9.2020
COM(2020) 609 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Uus rände- ja varjupaigalepe

„Kavatseme olla inimkesksed ja inimlikud. Merel elude päästmine ei ole vabatahtlik. Need riigid, kes täidavad oma õiguslikke ja moraalseid kohustusi või kus rändesurve on suurem, peavad saama tugineda terve Euroopa Liidu solidaarsusele. ... Kõik peavad tegudele asuma ja võtma vastutuse.“

President von der Leyeni kõne olukorrast Euroopa Liidus
2020. aastal

1. SISSEJUHATUS. UUS RÄNDE- JA VARJUPAIGALEPE

Ränne on inimajalooga alati kaasas käinud ning on tugevasti mõjutanud ka Euroopa ühiskonda, majandust ja kultuuri. Hästi hallatuna saab ränne anda panuse majanduskasvu, uuendustegevusse ja sotsiaalsesse dünaamikasse. Kõik maailma ees praegu seisvad ühiskondlikud väljakutsed – demograafilised ja kiimamuutused, julgeolek, üleilmne konkurents talentide pärast ja ebavõrdsus – avaldavad mõju ka rändele. Kõik poliitilised prioriteedid, nagu vaba liikumine Schengeni alal, põhiõiguste kaitse, julgeoleku tagamine ja oskuste nappusest ülesaamine, nõuavad tõhusat rändepoliitikat. ELi ja liikmesriikide ülesanne pakiliste vajaduste rahuldamise kõrval on luua täielikult Euroopa väärtustel ja rahvusvahelisel õigusel põhinev süsteem, mis aitaks rännet pikas perspektiivis hallata ja normaliseerida.

Uus rände- ja varjupaigalepe on hea võimalus selle ülesande lahendamiseks algust teha. 2015.–2016. aasta pagulaskriis tõi esile suured puudused ning näitas, kui keeruline on hallata olukorda, mis puudutab eri liikmesriike erineval määral. See tõi nähtavale tõsised mured ja erinevused, mida tuleb tunnistada ja mis tuleb ületada. Eelkõige tõi see aga esile ELi olemuses kätkeva põhitõe, nimelt et **igal teol on tagajärjed teiste jaoks**. Mõned liikmesriigid peavad endiselt silmitsi seisma välispiiri haldamise, teised maa- või mereteed pidi saabujate suure hulga või ülerahvastatud vastuvõtukeskuste ning kolmandad suure arvu rändajate loata edasiliikumise probleemiga. Selleks et tulla toime liikmesriikide poliitika ja otsuste vastastikuse sõltuvusega ning reageerida asjakohaselt võimalustele ja väljakutsetele nii tava-, surve- kui ka kriisilukorras, on tarvis uut, püsivat **Euroopa raamistikku**, mis pakuks ELi saabuvatele meestele, naistele ja lastele kindlustunnet, selgust ja inimväärsed tingimusi ning võimaldaks eurooplastel veenduda, et rännet hallatakse tulemuslikult, inimlikult ja täies kooskõlas meie väärtustega.

- ELi liikmesriikides **elas** 2019. aastal **seaduslikult** 20,9 miljonit kolmandate riikide kodanikku. See teeb umbes 4,7 % kogu ELi rahvaarvust.
- 2019. aastal andsid ELi liikmesriigid kolmandate riikide kodanikele välja ligikaudu 3,0 miljonit **esimest elamisluba**, neist ligikaudu 1,8 miljonit vähemalt 12 kuuks.
- Pagulaskriisi haripunktis 2015. aastal registreeriti ELi välispiiril 1,82 miljonit **ebaseaduslikku piiriületust**. 2019. aastaks oli nende arv vähenenud 142 000ni.
- **Varjupaigataotluste** arv tipnes 2015. aastal 1,28 miljoniga. 2019. aastal esitati neid 698 000.
- Keskmiselt lükatakse igal aastal tagasi ligikaudu 370 000 rahvusvahelise kaitse taotlust, ent taotlejatest on koju **tagasi pöördunud** kõigest umbes kolmandik.
- 2019. aasta lõpu seisuga oli EL vastu võtnud ligikaudu 2,6 miljonit **pagulast**. Nende osakaal moodustas seega 0,6 % ELi rahvaarvust.

Uues leppes tõdetakse, et **ükski liikmesriik ei peaks kandma ebaproportsionaalselt suurt vastutust** ja et kõik liikmesriigid peaksid **andma solidaarsusse** järjepidevalt **oma panuse**.

Leppega nähakse ette terviklik lähenemisviis, mis koondab nii **rände-, varjupaiga-, integratsiooni- kui ka piirihalduse** poliitikat, sest tunnistatakse, et üldised edusammud sõltuvad edusammudest kõigis neis valdkondades. Sellega kiirendatakse **rändeprotsesse** ja muudetakse need sujuvamaks ning **tugevdatakse** rände- ja piiripoliitika **juhtimist**, toetades seda tänapäevaste IT-süsteemide ja tõhusamate asutustega. Selle eesmärk on vähendada ohtlike ja ebaseaduslike rändeteede kasutamist ning soodustada kestlikke ja ohutuid seaduslikke sisserännuvõimalusi kaitset vajavate inimeste jaoks. See kajastab tõde, et enamik rändajaid saabub ELi seaduslike kanalite kaudu, mis tuleks ELi tööturu vajadustega paremini vastavusse viia. Ja sellega kasvatatakse usaldust ELi poliitika vastu, kõrvaldades praegused **rakendamispuudujäägid**.

See ühine vastus peab hõlmama **ELi suhteid kolmandate riikidega**, sest rände sise- ja välismõõde on omavahel lahutamatult seotud: tihedal koostööl partneritega on vahetu mõju ELi sisepoliitika tõhususele. Ebaseadusliku rände algpõhjustega tegelemine, rändajate salaja üle piiri toimetamise vastu võitlemine, kolmandates riikides elavate pagulaste abistamine ja hästi hallatud seadusliku rände toetamine on nii ELi kui ka meie partnerite jaoks väärtuslikud eesmärgid, mille poole tuleks püüelda igakülgselt, tasakaalustatud ja vajadustele kohandatud partnerluse kaudu.

Uut lepet kavandades pidas komisjon kõrgetasemelisi tehnilisi konsultatsioone Euroopa Parlamendi, kõigi liikmesriikide ning paljude eri sidusrühmadega kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ja ettevõtjate seast. Lepet on aidanud kujundada õppetunnid, mis on saadud institutsioonidevahelistest aruteludest, mida on peetud alates sellest, kui komisjon esitas oma 2016. aasta ettepanekud Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimiseks. Selles säilitatakse kompromissid, mis on nende ettepanekute suhtes juba saavutatud, ja sellesse lisatakse uusi elemente, et tagada tasakaal, mis on ühises raamistikus vajalik. Seetõttu on leppesse koondatud kõik varjupaiga- ja rändepoliitika aspektid. Lepe aitab vähendada erinevusi eri liikmesriikide olukordade vahel ja soodustada vastastikust usaldust, andes tulemusi tõhusa rakendamise kaudu. Ühised normid on olulised, aga ainult nendest ei piisa. Liikmesriikide vastastikuse sõltuvuse tõttu on hädavajalik tagada, et neid kohapeal ka täielikult, läbipaistvalt ja järjepidevalt rakendatakse.

Uus rände- ja varjupaigalepe:

- välispiiride kindlakäeline ja õiglane haldamine, sealhulgas isikusamasuse, tervise- ja julgeolekukontrollide tegemine;
- õiglasel ja tõhusal varjupaiganormid, ühtlustatud varjupaiga- ja tagasisaatmismenetlused;
- uus solidaarsusmehhanism otsingu- ja päästetegevuse jaoks ning surve ja kriisiolukordade puhuks;
- parem tulevikuanalüüs, valmisolek kriisideks ja neile reageerimine;
- tulemuslik tagasisaatmispoliitika ja ELi koordineeritud lähenemisviis tagasisaatmisele;
- igakülgne juhtimine ELi tasandil varjupaiga- ja rändepoliitika paremaks haldamiseks ja rakendamiseks;
- vastastikku kasulikud partnerlused peamiste kolmandate päritolu- ja transiidiriikidega;
- kestlike seaduslike sisserännuvõimaluste arendamine kaitset vajavate inimeste jaoks ja selleks, et meelitada Euroopa Liitu talente, ning
- mõjusa integratsioonipoliitika toetamine.

2. ÜHINE EUROOPA RAAMISTIK RÄNDE JA VARJUPAIGAKÜSIMUSTE HALDAMISEKS

Probleemid on 2015.–2016. aasta pagulaskriisist saadik muutunud. Pagulaste ja rändajate segavood on suurendanud olukorra keerukust ning süvendanud vajadust koordineerimis- ja solidaarsusmehhanismide järele. EL ja liikmesriigid on oma rände- ja varjupaigalaast koostööd märkimisväärselt tõhustanud. Liikmesriikide reageeringud Moria vastuvõtukeskuses hiljuti tekkinud hädaolukorrale on näidanud nende valmidust jagada vastutust ja tegutseda solidaarselt. Komisjoni kava rajada koos riiklike ametiasutustega ühise katseprojekti raames uus vastuvõtukeskus on näide koostööst selle kõige operatiivsemas vormis. Ühise katseprojekti rakendamise toetamiseks moodustab komisjon koos liikmesriikide ja ELi asutustega integreeritud rakkerühma. Ühekordsed reaktsioonid ei kujuta endast siiski kestlikku vastust ja enamik struktuursetest puudustest nii kavandamises kui ka rakendamises jääb püsima. Erinevused riiklikes varjupaiga- ja tagasisaatmissüsteemides, aga ka puudujäägid rakendamises on paljastanud ebatõhususe ja tekitanud muret õigluse pärast. Samal ajal eeldab rände- ja varjupaigapoliitika nõuetekohane toimimine ELis ka tugevamat rändekoostööd partneritega väljastpoolt ELi.

Seetõttu on tarvis terviklikku lähenemisviisi, mille raames kinnitatakse ühist vastutust, tegeletakse kõige olulisemate muredega, mida on väljendatud alates 2016. aastast toimunud läbirääkimistel – iseäranis solidaarsuse küsimusega –, ning kõrvaldatakse rakendamise puudujäägid. See lähenemisviis tugineb edusammudele, mida on tehtud alates 2016. aastast, aga sellega juurutatakse ka ühine Euroopa raamistik, rände ja varjupaigaküsimuste parem haldamine ning uus solidaarsusmehhanism. Samuti muudetakse sellega ühtlasemaks ja tõhusamaks piirimenetlused ning tagatakse vastuvõtutingimuste ühtlane tase.

Tuginemine edusammudele, mida on tehtud alates 2016. aastast

Komisjoni varasemate **Euroopa ühise varjupaigasüsteemi** reformimise ettepanekute eesmärk oli töötada välja õiglane ja kiire protsess, mis tagaks nii juurdepääsu varjupaigamenetlusele kui ka õiglase kohtlemise ning selguse ja õiguskindluse varjupaigataotlejate jaoks ning aitaks tegeleda tagasisaatmise kitsaskohtadega. See eesmärk on endiselt jõus ning uues leppes püütakse Euroopa Parlamendi ja nõukoguga tehtud edusamme ja saavutatud kompromisse võimalikult suures ulatuses ära kasutada.

Komisjon toetab esialgseid poliitilisi kokkuleppeid, mis on juba saavutatud miinimumnõuete määruse ja vastuvõtutingimuste direktiivi suhtes. Need ettepanekud tuleks võimalikult kiiresti vastu võtta. **Miinimumnõuete määrusega** ühtlustatakse veelgi rahvusvahelise kaitse andmise kriteeriumeid, selgitatakse kaitse saajate õigusi ja kohustusi ning määratakse kindlaks see, millal kaitse peaks lõppema, eriti juhul, kui kaitse saaja ohustab avalikku julgeolekut või on toime pannud raske kuriteo. **Vastuvõtutingimuste direktiivi** uuesti sõnastamine aitaks kehtestada ühtlasemad normid ja parandada varjupaigataotlejate vastuvõtmise tingimusi, sealhulgas aitaks see neil varem tööturule pääseda ja lapsrändajatel hõlpsamini haridust saada. Samuti aitaks see selgitada, et vastuvõtutingimused tuleb tagada ainult liikmesriigis, mis on kohustatud rändajad vastu võtma – see peaks vähendama loata edasiliikumise stiimuleid –, ning muudaks selgemaks kinnipidamise eeskirjad. Veel üks ühtse ja toimiva süsteemi oluline osa on täieõigusliku **Euroopa Liidu Varjupaigaameti** moodustamise määrus, mille kiire vastuvõtmine tooks vahetut kasu. ELi panusele üleilmsesse ümberasustamistegevusse annaks stabiilse raamistiku **ettepanek määruse kohta, mis käsitleb liidu ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise raamistikku**. Üheks prioriteediks on endiselt komisjoni 2018. aasta ettepanek, millega muudetakse **tagasisaatmisdirektiivi**. See aitaks sulgeda seaduselinki ja ühtlustada menetlusi, nii et varjupaiga andmine ja tagasisaatmine toimiks osana ühtsest süsteemist¹.

¹ Vt punkt 2.5.

2.1 Uued menetlused staatuse kiireks kindlaksmääramiseks rändajate saabumisel

Välispiiril peab EL kaotama lõhe välispiirikontrolli ning varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste vahelt. See protsess peaks olema kiire ning selleks oleks tarvis selgeid ja õiglaseid norme, millega reguleeritaks sisenemisloa andmist ja vajalikule menetlusele juurdepääsu võimaldamist. Komisjon teeb ettepaneku kehtestada piiril sujuv menetlus, mida kohaldatakse kõigi ilma loata piiri ületavate kolmandate riikide kodanike suhtes ning mis hõlmab sisenemiseelset taustakontrolli, varjupaigamenetlust ja vajaduse korral kiiret tagasisaatmismenetlust. Sellesse oleksid lõimitud protsessid, mida praegu kohaldatakse eraldi.

Esimeseks sammuks peaks olema **sisenemiseelne taustakontroll**,² mida kohaldatakse kõigi ilma loata välispiiri ületavate kolmandate riikide kodanike suhtes. Selline kontroll hõlmab isikusamasuse tuvastamist, tervise- ja julgeolekukontrolli ning sõrmejälgede võtmist ja registreerimist Eurodac-süsteemis. See on üldises varjupaiga- ja tagasisaatmissüsteemis esimene samm, mis suurendab läbipaistvust asjaomaste inimeste jaoks juba varajases etapis ning tugevdab usaldust süsteemi vastu. See soodustab kõigi ametiasutuste vahelist tihedamat koostööd, mida toetavad ELi asutused. Taustakontroll aitab kiirendada isiku staatuse kindlaksmääramise protsessi ja otsustada, missugust menetlust tema suhtes kohaldada. Tagamaks, et kõikide ebaseaduslikult saabunute suhtes kohaldatakse enne nende seaduslikku sisenemist mõne liikmesriigi territooriumile samasugust kontrolli, peavad liikmesriigid tegema taustakontrolli ka juhul, kui saabunu on piirikontrollist kõrvale hoidnud, aga tema isik on hiljem mõne liikmesriigi territooriumil tuvastatud.

Komisjon paneb ka ette muuta sihipäraselt oma 2016. aasta ettepanekut võtta vastu uus varjupaigamenetluste määrus³. Selle eesmärk on võimaldada piirimenetluste tõhusamat ja paindlikumat kasutamist protsessi teise etapina. Varjupaiga ja tagasisaatmise **piirimenetluste** normid koondataks ühte õigusakti. Piirimenetlused võimaldavad taotlust kiirkorras käsitleda, kasutades põhjenduseks selliseid mõisteid nagu turvaline päritoluriik või turvaline kolmas riik. Varjupaigataotlused, mille heakskiitmine ei ole tõenäoline, tuleks ilma liikmesriigi territooriumile seaduslikult sisenemise võimaluse andmiseta kiiresti läbi vaadata. See kehtiks selliste taotluste kohta, millega püütakse ametiasutusi eksitada, mis pärinevad väikese heakskiitmise määraga riikidest, mille kodanikud tõenäoliselt kaitset ei vaja, või mis kujutavad endast ohtu riigi julgeolekule. Ehkki ELi välispiiril tehtud varjupaigataotlusi tuleb hinnata ELi varjupaigamenetluste raames, ei tähenda see, et nendega kaasneks automaatselt õigus ELi siseneda. Muude varjupaigataotluste suhtes kohaldataks endiselt tavapäraselt varjupaigamenetlust, mis muudetakse tõhusamaks, et tuua selgust neile, kelle taotlused on hästi põhjendatud. Lisaks peaks olema võimalik taotlejaid piirimenetluse ajal ümber paigutada, et jätkata menetlust muus liikmesriigis.

Nende suhtes, kelle taotlus on varjupaiga piirimenetluse raames tagasi lükatud, kohaldataks viivitamata ELi tagasisaatmise piirimenetlust. Sellega kõrvaldataks loata edasiliikumise oht ja saadetakse inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetajatele selge signaal. Eriti oluline oleks see vahend sellistel rändeteedel, millel liigub suur hulk varjupaigataotlejaid väikese heakskiitmise määraga riikidest.

Tuleb teha kõik selleks, et iga isikut hinnataks eraldi, ja täielikult tuleb kindlustada olulised tagatised ning oluliste põhimõtete järgimine, milleks on eelkõige tagasi- ja väljasaatmise

² Ettepanek: määrus, millega kehtestatakse kolmandate riikide kodanike taustakontroll välispiiridel (COM(2020) 612, 23. september 2020).

³ Muudetud ettepanek: määrus, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (COM(2020) 611, 23. september 2020).

lubamatuse põhimõte ning põhiõigused. Eritähelepanu tuleb pöörata kõige haavatavamate isikute vajadustele. See tähendab nende üldist vabastamist piirimenetlustest, juhul kui ei ole võimalik anda vajalikke tagatisi. Selleks et tagada tegelik juurdepääs varjupaigamenetlustele ja põhiõiguste austamine, kehtestavad liikmesriigid tihedas koostöös Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga juba taustakontrolli tegemise etapis täiendava kaitsemeetmena tõhusa järelevalvemehhanismi.

Uued menetlused võimaldavad varjupaiga- ja rändeasutustel põhjendatud taotlusi tulemuslikumalt hinnata, kiiremaid otsuseid teha ning seeläbi varjupaiga- ja tagasisaatmispoliitika paremale ja usaldusväärsemale toimimisele kaasa aidata. See toob kasu nii liikmesriikidele kui ka ELile tervikuna: tööd tuleks toetada ELi asutuste ressursside ja ekspertteadmiste ning ELi vahenditega.

Varjupaigamenetluste määrusega kehtestatakse ka ligipääsetav, tulemuslik ja õigeaegne otsustamisprotsess, mis tugineb lihtsamatele, selgematele ja lühematele menetlustele, varjupaigataotlejatele ette nähtavatele piisavatele menetluslikele tagatistele ja piirangutest kõrvalehoidmist takistavatele vahenditele. Varasematel institutsioonidevahelistel aruteludel põhinevatel jätkuvatel läbirääkimistel on eriti oluliseks teemaks turvalise päritoluriigi ja turvalise kolmanda riigi mõiste tugevam ühtlustamine EL loetelude abil, millesse on kantud vastavad riigid, näiteks Lääne-Balkanil asuvad riigid.

2.2 Solidaarsuse ja vastutuse jagamise ühine raamistik

2016. aasta Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reformimise ettepanekute üle peetud läbirääkimistest saadud kogemuste põhjal on selge, et on tarvis töötada välja lähenemisviisi, mis läheks kaugemale kehtiva Dublini määruse piirangutest. Ühise raamistiku osaks peaksid olema varjupaigataotluse menetlemise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise reeglid ning kõige suurema koormusega liikmesriikide abistamiseks tuleks pakkuda arukamaid ja paindlikumaid vahendeid. Seetõttu võtab komisjon tagasi oma 2016. aasta ettepaneku, millega muudetakse Dublini määrust, ning asendab selle uue, laiahaardelisema õigusaktiga varjupaiga ja rände haldamise ühise raamistiku kohta – **varjupaiga ja rände haldamist käsitleva määrusega**⁴. Tegemist on kiireloomulise reformiga, mille peamiste põhimõtete kohta tuleks poliitiline kokkulepe saavutada 2020. aasta lõpuks.

Uues ühises raamistikus sätestatakse põhimõtted ja struktuurid, mis on vajalikud rände- ja varjupaigapoliitika lõimitud lähenemisviisi jaoks. Viimasega tagatakse vastutuse õiglane jagamine ning tegeletakse tulemuslikult saabujate segavoogudega ehk nii nende isikutega, kes vajavad rahvusvahelist kaitset kui ka nendega, kes seda ei vaja. See hõlmab uut **solidaarsusmehhanismi**, millega juurutada ELi varjupaigasüsteemis õiglane kohtlemine, eri geograafilistest asukohtadest tulenevate erisuguste probleemide arvestamine ning selle tagamine, et protsessis osalevad solidaarsuse põhimõttel kõik riigid, nii et ebaseaduslikult saabunud rändajate ja varjupaigataotlejate reaalse vajadustega ei peaks tegelema ainult konkreetsed liikmesriigid, vaid EL tervikuna. Solidaarsus tähendab Euroopa Kohtu sõnul seda, et oma panuse peaksid andma kõik liikmesriigid⁵.

Uus solidaarsusmehhanism keskendub esmajärjekorras ümberpaigutamisele või tagasisaatmise toetamisele. Tagasisaatmise toetamine tähendab, et liikmesriigid annavad surve all olevale liikmesriigile kogu vajaliku toetuse nende isikute tagasisaatmiseks, kellel ei ole õigust sellesse riiki jääda, ning toetav liikmeriik võtab täieliku vastutuse selle eest, kui tagasisaatmine ei toimu kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. Liikmesriigid võivad

⁴ Ettepanek: määrus, mis käsitleb varjupaiga ja rände haldamist (COM(2020) 610, 23. september 2020).

⁵ Otsus liidetud kohtuasjades C-715/17, C-718/17 ja C-719/17: komisjon vs. Poola, Ungari ja Tšehhi Vabariik.

keskenduda nende riikide kodanikele, keda on lihtsam tagasi saata. Ehkki ümberpaigutamises ja/või tagasisaatmise toetamises peaks osalema iga liikmesriik ja liikmesriikide suhtes kohaldatakse jaotuskvooti, jäetakse neile paindlikkus otsustada, kas ja millises ulatuses soovivad nad suunata oma jõupingutused ühelt poolt isikute ümberpaigutamisele ja teiselt poolt isikute tagasisaatmise toetamisele. Samuti jäetaks neile võimalus anda oma panus mõnes muus solidaarsuse vormis, näiteks aidata suurendada suutlikkust, pakkuda tegevustoetust või tehnilisi ja operatiivtöölaseid eriteadmisi ning toetada rände välisaspektidega tegelemist. Liikmesriikidele jäetakse küll alati võimalus kasutada ümberpaigutamise asemel muid alternatiive, kuid turvavõrk tagab, et konkreetsele liikmesriigile avalduvat survet leevendatakse tõhusalt ümberpaigutamise või tagasisaatmise toetamisega. Tunnistada tuleks otsingu- ja päästejuhtumitega seotud, aga ka eriti haavatavate rühmade eriolukorda. Komisjon kavatses koostada tõenäoliselt vajaminevate solidaarsusmeetmete kogumi, mis sisaldab peamiselt ümberpaigutamisi, millest liikmesriigid igal aastal teatavad, ning mis põhineb komisjoni lühiajalistel prognoosidel eeldatavate maabumiste kohta kõikidel marsruutidel, ent samuti ümberpaigutamist vajavate haavatavate rühmade prognoositaval arvul.

Praegu kehtivad eeskirjad, mis käsitlevad rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise **vastutuse** edasiandmist liikmesriikide vahel, võivad stimuleerida loata edasiliikumist, eriti juhul, kui vastutus antakse edasi taotleja käitumise tõttu (näiteks kui taotleja on põgenenud). Seetõttu tuleb süsteemi tugevdada ja seaduselüngad kõrvaldada. Vastutuse kindlaksmääramise kriteeriumid jäävad kehtima, aga täpsustada tuleks neid norme, mis käsitlevad vastutust rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, et muuta süsteem tõhusamaks, pärssida kuritarvitamist ja hoida ära loata edasiliikumist. Taotlejatele tuleks kehtestada selged kohustused ja määrata kindlaks nende eiramise tagajärjed. Veel ühe sammuna tuleks muuta pikaajaliste elanike direktiivi nii, et see motiveeriks rahvusvahelise kaitse saajaid jääma neile rahvusvahelise kaitse staatuse andnud liikmesriiki. Selleks tuleks neile anda võimalus saada pikaajalise elaniku staatus, kui nad on asjaomases liikmesriigis kolm aastat seaduslikult ja pidevalt elanud. See aitaks neid ka paremini kohalikesse kogukondadesse integreerida.

2.3 Vastastikune usaldus, mis tugineb kindlale juhtimisele ja rakendamise järelevalvele

Selleks et piirihaldus-, varjupaiga- ja tagasisaatmispoliitika oleks tõhus, peaks see toimima hästi riigi tasandil ning rändajate integreerimise puhul kohalikul tasandil. Seepärast peab liikmesriikide poliitika olema kooskõlas üldise Euroopa lähenemisviisiga. Uues varjupaiga ja rände haldamist käsitlevas määruses püütakse seda saavutada tihedama Euroopa koostöö kaudu. Määrusega parandatakse kavandamist, valmisolekut ja järelevalvet nii riiklikul kui ka ELi tasandil. Struktureeritud protsessi kaudu pakutaks ELi abi, mis võimaldaks liikmesriikidel abistada üksteist toimetulekuvõimelise, tõhusa ja paindliku süsteemi loomisel ning kujundada välja sellised **riiklikud strateegiad**, millega lõimitakse riigi tasandil varjupaiga- ja tagasisaatmispoliitika. Liikmesriike suunaks ja toetaks seejuures **Euroopa strateegia**. Liikmesriikide iga-aastastele aruannetele tuginedes kavatses komisjon koostada ka aruande valmisoleku ja erandolukorraga toimetuleku kohta. See annaks rändehalduse riskidega toimetulemisele ja võimaluste kasutamisele tulevikuperspektiivi ning aitaks parandada nii reageerimisvõimet kui ka -valmidust.

Usaldus ELi ja riikliku poliitika vastu põhineb eelkõige järjepideval rakendamisel, mis nõuab tugevamat järelevalvet ja ELi asutuste pakutavat operatiivtoetust. Selleks peaks komisjon nii kehtivate kui ka uute normide täitmise järele süstemaatilisemalt valvama ning vajaduse korral rikkumismenetlusi algatama.

Olulist rolli mängivad rändehalduse kvaliteedikontrolli süsteemid, nagu Schengeni hindamismehhanism ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) tehtav haavatavuse hindamine. Veel üks oluline samm on varjupaigasüsteemide tulevane järelevalve, mis on lisatud uue **Euroopa Liidu Varjupaigaameti** moodustamise ettepaneku suhtes saavutatud viimasesse kompromissi. Need uued volitused vastaksid liikmesriikide kasvavale vajadusele operatiivtoe ja juhenduse järele varjupaigaküsimusi reguleerivate ühiste normide rakendamisel ning aitaksid tegevust paremini ühtlustada. Need aitaksid tugevdada vastastikust usaldust, mis põhineks liikmesriikide varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemide üle tehtaval uuel järelevalvel ning komisjoni suutlikkusel esitada soovitusi ja abimeetmeid. See õigusakt tuleks vastu võtta veel käesoleval aastal, et teha sellega pakutav praktiline toetus kiiresti kättesaadavaks, mööndes, et uute struktuuride, nagu järelevalve sisseseadmiseks võib kuluda teatav aeg.

2.4 Laste ja haavatavate isikute toetamine

ELi varjupaiga- ja rändehaldussüsteemis tuleb arvestada haavatavate rühmade erivajadustega, sealhulgas nende ümberasustamise kaudu. Komisjoni praegune koosseis on kuulutanud prioriteediks laste vajadused, sest poistest ja tüdrukutest rändajad on iseäranis haavatavad⁶. Seda võetakse täiel määral arvesse laiemates algatustes, mis tehakse laste õiguste ja huvide edendamiseks, näiteks lapse õiguste strateegias. Seejuures järgitakse nii pagulaste ja laste õigusi käsitleva rahvusvahelise õiguse norme kui ka Euroopa Liidu põhiõiguste hartat⁷.

Varjupaika ja tagasisaatmist reguleerivate ELi õigusnormide reform annab võimaluse **tugevdada** ELi õiguses lapsrändajate jaoks ette nähtud **kaitsemeetmeid ja -standardeid**. Uute normidega tagatakse, et kõigis lapsrändajaid puudutavates otsustes võetakse esmajoonel arvesse lapse parimaid huve ning et austatakse lapse õigust olla ära kuulatud. Saatjata alaealiste esindajad tuleks määrata kiiremini ja neile tuleks anda piisavad vahendid. Tugevdada tuleks Euroopa eestkostevõrgustikku,⁸ millele tuleks anda suurem roll eestkostjate tegevuse koordineerimisel, koostöö edendamisel ja suutlikkuse suurendamisel. Saatjata lapsed ja alla kaheteistaastased lapsed koos perekonnaga tuleks piirimenetlusest vabastada, välja arvatud juhul, kui esineb julgeolekuprobleeme. Kõigis muudes asjakohastes varjupaigamenetlustes tuleks kanda hoolt selle eest, et lastele pakutaks tõhusalt menetluslikke tagatiseid ja täiendavat tuge. Süsteem peab olema suunatud laste erivajaduste arvestamisele igas etapis. Selle raames tuleb ette näha tõhusad alternatiivid kinnipidamisele, soodustada perekonna kiiret taasühinemist ja tagada ka see, et võetakse kuulda lastekaitseasutuste arvamust. Lastele tuleks kogu staatuse kindlaksmääramise menetluse vältel pakkuda piisavat majutust ja abi, sealhulgas õigusabi. Lõpuks peaks neil olema ka kiire ja mittediskrimineeriv juurdepääs haridusele ning varajane juurdepääs integratsiooniteenustele.

Rändeteedel valitseb suur inimkaubanduse oht ning naistel ja tüdrukutel on eriti suur risk langeda seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse ja muu soolise vägivalla ohvriks. Inimkaubanduse võrgustikud kuritarvitavad varjupaigamenetlusi ja

⁶ Teatis lapsrändajate kaitse kohta (COM(2017) 211, 12. aprill 2017), milles soovitatakse terviklikke meetmeid laste kaitse tugevdamiseks igas rändeprotsessi etapis.

⁷ Lapsrändajate erivajadusi võetakse samuti arvesse ELi lastegarantii meetmetes ning integratsiooni ja kaasamise tegevuskavas (vt punkt 8).

⁸ Võrgustik kuulutati välja 2017. aasta teatises (vt joonealune märkus nr 6). See toob kokku eestkostetasutused ja -ametid, (kohalikud) ametiasutused ning rahvusvahelised ja valitsusvälised organisatsioonid, et edendada häid eestkoste teenuseid ELi saabunud saatjata ja vanematest eraldatud lastele.

otsivad vastuvõtukeskustest võimalikke ohvreid⁹. Võimalike kolmandatest riikidest pärit ohvrite varajane kindlakstegemine on konkreetne teema komisjoni tulevases lähenemisviisis inimkaubanduse kaotamise suunas, nagu on sätestatud hiljuti vastu võetud julgeolekuliidu strateegias¹⁰.

2.5 ELi tõhus ja ühtne tagasisaatmissüsteem

ELi rändenormid saavad usaldusväärselt toimida üksnes juhul, kui need, kellel ei ole õigust ELi jääda, tulemuslikult tagasi saadetakse. Praegu lahkub tegelikult ainult umbes kolmandik neist isikutest, kellele on antud korraldus liikmesriikidest koju tagasi pöörduda. See õhnestab kodanike usaldust kogu varjupaiga- ja rändehalduse süsteemi vastu ning stimuleerib ebaseaduslikku rännet. Samuti sunnib see ebaseaduslikult riigis viibijaid elama ebakindlates tingimustes ja neid võivad ära kasutada kuritegelikud võrgustikud. Praegu on tagasisaatmise tulemuslikkus eri liikmesriikides erinev. See sõltub suurel määral siseriiklikest normidest ja võimalustest, aga ka nende riikide suhetest konkreetsete kolmandate riikidega. Tarvis on **ELi ühtset tagasisaatmissüsteemi**, mis kombineerib ELi-sisesed tugevamad struktuurid kolmandate riikidega tehtava tõhusama koostööga tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas. Süsteemi väljatöötamisel tuleks tugineda uuesti sõnastatud tagasisaatmisdirektiivile ja tõhusale operatiivtoele, mida osutab muu hulgas Frontex. Selline lähenemisviis saaks kasu varjupaiga ja rände haldamist käsitlevas määruses ette pandud protsessist, mille raames tehakse vajaduse korral kindlaks meetmed, millega innustada liikmesriike kolmandate riikidega koostööd tegema¹¹. ELi ühtsesse tagasisaatmissüsteemi tuleks integreerida tagasisaatmise toetamine ja selle edukat rakendamist tuleks soodustada.

Tõhusa ELi tagasisaatmissüsteemi peamine alustala on 2018. aasta ettepanek sõnastada uuesti tagasisaatmisdirektiiv. Sellega parandataks oluliselt tagasisaatmise haldamist. See aitaks ära hoida ja vähendada põgenemist ja loata edasiliikumist ning sisaldaks ühiseid kriteeriumeid iga juhtumi hindamiseks ja võimalust rakendada kinnipidamist avaliku korra ja julgeoleku huvides. See edendaks vabatahtliku tagasipöördumise programme kui kõige tõhusamat ja kestlikumat tagasipöördumise soodustamise vahendit. Samuti aitaks see paremini tulemusi saavutada, sest selle alusel kasutatakse sihtotstarbelisi IT-vahendeid ja sellega pandaks menetluse osalistele selge koostöö tegemise kohustus. Ühtlasi aitaks see menetlusi kiirendada. On tähtis, et Euroopa Parlament ja nõukogu jõuaksid ühiseid hindamiskriteeriume ja kinnipidamist käsitlevates sätetes kokkuleppele. Komisjon on valmis tegema teiste institutsioonidega tihedat koostööd, et saavutada kiiresti kokkulepe läbivaadatud direktiivis, mis toob kaasa ülal nimetatud parandused. Sellele aitaks kaasa ka varjupaiga ja tagasisaatmise piirimenetluste eeskirjade koondamine uude varjupaigamenetluste määrusesse. See aitaks kõrvaldada allesjäänud seaduselünki ja kärpida veelgi varjupaigasüsteemist kõrvalehoidumise võimalusi.

Riikide tagasisaatmisalaseid jõupingutusi on tarvis **operatiivselt toetada**. Seda tööd takistavad sageli liikmesriikide napid rahalised ja inimressursid. Kui tagasisaatmine ühises raamistikus riiklikesse strateegiatesse sulandada, peaks sellega kaasnema tagasisaatmis- ja tagasivõtmistoimingute parem kavandamine, rahastamine ja parem taristu.

ELi ühtses tagasisaatmissüsteemis peaks võtma juhirolli **Frontex**, kes peaks kandma hoolt selle eest, et tagasisaatmine tegelikkuses hästi toimiks. Frontexi prioriteet peaks olema

⁹ Sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase Euroopa keskuse neljas aastaaruanne – 2019. Europol, 2020.

¹⁰ ELi julgeolekuliidu strateegia (COM(2020) 605, 24. juuli 2020).

¹¹ Tagasisaatmispoliitika tuleb täielikult lõimida punktis 6.5 sätestatud tagasivõtmispoliitikaga.

tegutseda ELi tagasisaatmispoliitika operatiivharuna. Selleks tuleks ametisse nimetada spetsiaalne tegevdirektori asetäitja ja ameti haldusnõukogusse tuleks integreerida rohkem tagasisaatmisalaseid eriteadmisi¹². Tagasisaatmistegevusele aitaks kaasa ka uue alalise korpuse lähetamine. Frontex toetab tagasisaatmisjuhtumite haldamise süsteemi kasutuselevõttu ELi ja riikide tasandil. See süsteem aitaks hallata kõiki menetlusetappe alates seadusliku aluseta riigis viibimise avastamisest kuni tagasivõtmise ja taasintegreerimiseni kolmandates riikides. Nii saab amet täielikult ära kasutada oma tagasisaatmise toetamise potentsiaali, ühendades omavahel liikmesriikidega tehtava operatiivkoostöö ja kolmandate riikidega tehtava tulemusliku tagasivõtmiskoostöö.

Tõhus tagasisaatmise tagamise süsteem on ühine vastutus ja vajab tugevaid juhtimisstruktuure, et kindlustada sidusam ja mõjusam lähenemisviis. Selleks nimetab komisjon ametisse **tagasisaatmise koordinaatori**, kelle tegevust toetab uus **kõrgetasemeline tagasisaatmise võrgustik**. Koordinaator pakub tehnilist tuge ELi tagasisaatmispoliitika töösuundade koondamiseks. Seejuures toetub ta liikmesriikide positiivsetele kogemustele tagasisaatmise haldamisel. Samuti aitab koordinaator hõlbustada tagasisaatmisprotsessi sujuvat ja seotud rakendamist. Strateegilise fookuse annab tagasisaatmist käsitlev tegevusstrateegia.

Tagasisaatmine on tõhusam, kui tagasi pöördutakse vabatahtlikult ja sellega kaasnevad tugevad taasintegreerimismeetmed. Vabatahtliku tagasipöördumise edendamine on tähtis strateegiline eesmärk nii komisjoni 2018. aasta tagasisaatmisdirektiivi ettepanekus kui ka tulevases vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegias. Selles strateegias sätestatakse uus lähenemisviis toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise kavade ülesehitusele, edendamisele ja rakendamisele,¹³ määratakse kindlaks ühised eesmärgid ning soodustatakse sidusust nii ELi ja riiklike algatuste vahel kui ka riiklike kavade vahel. Selles töös võib tugineda Euroopa piiri- ja rannikuvalve laiendatud tagasisaatmisvolitustele.

2.6 Uus ühine varjupaiga- ja rändeasjade andmebaas

Sujuv rände- ja varjupaigaprotsess eeldab vajaliku teabe nõuetekohast haldamist. Selleks ja ühise raamistiku toetamiseks tuleks edasi arendada **Eurodac-süsteemi**¹⁴. Komisjoni 2016. aasta ettepanekuga, mille suhtes Euroopa Parlament ja nõukogu on saavutanud esialgse poliitilise kokkuleppe, on juba ette nähtud, et Eurodaci kohaldamisala laiendatakse. Uuendatud Eurodac aitaks jälgida loata edasiliikumist, võidelda ebaseadusliku rändega ja parandada tagasisaatmist. Salvestatavate andmete kategooriaid laiendatakse vajalikke kaitsemeetmeid kohaldades nii, et need aitaksid tegeleda erivajadustega: näiteks on Euroopa Parlament ja nõukogu juba kokku leppinud laiendada neid ümberasustatud isikutele.

Neid muudatusi tuleks nüüd täiendada, et seada sisse **ajakohastatud andmebaas**, mis aitaks loendada üksikuid taotlejaid (mitte taotlusi), kohaldada uusi sätteid vastutuse edasiandmise kohta ELis, hõlbustada ümberpaigutamist ja kindlustada tagasipöördujate parem järelevalve. Uus süsteem aitaks luua vajaliku seose varjupaiga- ja tagasisaatmismenetluste vahel ning pakuks täiendavat toetust liikmesriikide ametiasutustele, kes tegelevad nende varjupaigataotlejatega, kelle taotlus on teises liikmesriigis juba tagasi lükatud. See võiks aidata ka leida toetust vabatahtlikuks lahkumiseks ja taasintegreerimiseks. Kõikehõlmava ja

¹² Euroopa piiri- ja rannikuvalve määruks nõutakse, et ühele kolmest tegevdirektori asetäitjast tuleks määrata eriroll ja kohustus valvata tagasisaatmisega seotud ülesannete järele, mida amet täidab.

¹³ Vt punkt 6.5.

¹⁴ Muudetud ettepanek: määrus, millega luuakse Eurodac-süsteem (COM(2020) 614, 23. september 2020).

integreeritud rände- ja piirihaldussüsteemi osana oleks uus Eurodac täielikult koostalitlusvõimeline piirihalduse andmebaasidega.

Peamised meetmed

Komisjon:

- teeb ettepaneku varjupaiga ja rände haldamist käsitleva määruse, sealhulgas uue solidaarsusmehhanismi kohta;
- teeb ettepaneku uue õigusakti kohta, millega kehtestada välispiiril taustakontrolli protseduur;
- muudab uut varjupaigamenetluste määrust käsitlevat ettepanekut, et lisada uus piirimenetlus ja muuta varjupaigamenetlused tulemuslikumaks;
- muudab Eurodaci määruse ettepanekut, et see vastaks uue ELi varjupaiga ja rände haldamise raamistiku andmevajadustele;
- nimetab komisjonis tagasisaatmise koordinaatori, kelle tegevust toetab uus kõrgetasemeline tagasisaatmise võrgustik ja uus tegevusstrateegia, ning
- töötab välja uue vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegia.

Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) peaks:

- hakkama täielikult kasutama oma suuremaid volitusi tagasisaatmise valdkonnas ja andma liikmesriikidele riiklikul tasandil täielikku toetust ning
- nimetama ametisse tegevdirektori asetäitja tagasisaatmise valdkonnas.

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- võtma 2021. aasta juuniks vastu varjupaiga ja rände haldamist käsitleva määruse, taustakontrolli määruse ning läbivaadatud varjupaigamenetluste määruse;
- võtma aasta lõpuks viivitamata ja esmajärjekorras vastu Euroopa Liidu Varjupaigaametit käsitleva määruse, et võimaldada tõhusat Euroopa toetust kohapeal;
- tagama läbivaadatud Eurodaci määruse vastuvõtmise käesoleval aastal;
- tagama läbivaadatud vastuvõtutingimuste direktiivi ja miinimumnõuete määruse kiire vastuvõtmise ning
- tagama, et läbivaadatud tagasisaatmisdirektiivi üle peetavad läbirääkimised viiakse kiiresti lõpule.

3. USALDUSVÄÄRNE KRIISIDEKS VALMISOLEKU JA NEILE REAGEERIMISE SÜSTEEM

Uue leppe eesmärk kehtestada terviklik ja usaldusväärne rände- ja varjupaigapoliitika on parim kaitse kriisiolukordade vastu. EL on juba täna paremini ette valmistatud kui 2015. aastal ning juba varjupaiga ja rände haldamise ühine raamistik annab ELile kindlama baasi, tugevdades valmisolekut ja muutes solidaarsuse püsivaks elemendiks. Siiski peab EL olema alati valmis ootamatuteks olukordadeks.

EL peab olema valmis reageerima **kriisiolukordadele ja vääramatule jõule** vastupanuvõime ja paindlikkusega, teades, et eri liiki kriisidele tuleb reageerida erinevalt. Reageerimise tõhusust saab parandada ettevalmistumise ja prognoosimise abil. See nõuab tõenditel põhinevat lähenemisviisi, et suurendada prognoosimist ja aidata ette valmistada ELi reageerimist peamistele suundumustele¹⁵. Avaldatakse uus **rändevaldkonna**

¹⁵ Seda töösuunda toetatakse komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse rände ja demograafia teadmuskeskuse kaudu.

valmisoleku- ja kriisikava,¹⁶ et aidata liikuda kriisidele reageerivalt režiimilt valmisolekul ja ennetamisel põhinevale režiimile. Selles on koondatud kõik olemasolevad kriisiohjevahendid ning sätestatud peamised institutsioonilised, operatiiv- ja finantsmeetmed ning protokollid, mis peavad olema kehtestatud, et tagada valmisolek nii ELi kui ka riiklikul tasandil.

Kava hõlmab liikmesriikide suutlikkuse pidevat prognoosimist ja jälgimist ning loob raamistiku vastupanuvõime suurendamiseks ja kriisidele koordineeritud reageerimise korraldamiseks. Liikmesriigi taotlusel antakse operatiivtoetust nii ELi ametitelt kui ka teistelt liikmesriikidelt. See põhineks esmase vastuvõtu süsteemil ning tugineks hiljutistele kogemustele kriisidele reageerimise ja elanikkonnakaitse valdkonnas. Kava hakkab kehtima kohe, kuid see toimib ka olulise operatiivtoetusena ELi reageerimisvõimele tulevase korra alusel. Selles esitatakse rida meetmeid, mida saab kasutada ebaseaduslike saabujate suure arvuga seotud kriiside lahendamiseks. Kogemused näitavad siiski, et me peame lisama vahendite hulka ka uue elemendi.

Uue õigusaktiga nähakse ette **ajutised ja erakorralised meetmed, mis on kriisiolukorras vajalikud**¹⁷. Vahendil on kaks eesmärki: esiteks võimaldada liikmesriikidele paindlikkust kriisi- ja vääramatu jõuga seotud olukordadele reageerimisel ja anda kriisiolukordades viivitamatu kaitse seisund ning teiseks tagada, et uue varjupaiga ja rände haldamist käsitleva määrusega kehtestatud solidaarsussüsteem on hästi kohandatud kriisile, mida iseloomustab ebaseaduslike saabujate suur arv. Kriisiolukorrad nõuavad kiireloomulist tegutsemist ja seetõttu peab solidaarsusmehhanism olema tugevam ning selle mehhanismi tähtaegu tuleks lühendada¹⁸. Samuti laiendatakse sellega kohustusliku ümberpaigutamise kohaldamisala, näiteks viivitamatu kaitse taotlejatele ja saajatele ning tagasisaatmise toetamisele.

Kriisiolukordades, mis on niivõrd ulatuslikud, et need võivad liikmesriikide varjupaiga- ja rändesüsteemid üle koormata, tunnistatakse liikmesriikide praktilisi raskusi teatava piiratud võimalusega teha ajutine erand tavapärastest menetlustest ja tähtaegadest, tagades samal ajal põhiõiguste austamise ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte¹⁹ järgimise.

Täiendava kaitsega samaväärse kaitse võib viivitamatult anda ka eelnevalt kindlaks määratud inimrühmale, eelkõige inimestele, kelle puhul on erakordselt suur oht, et nende päritoluriigis toimub relvastatud konfliktide tõttu valimatu vägivald. Võttes arvesse rahvusvahelise kaitse saajaks kvalifitseerumise mõistete ja eeskirjade arengut ning asjaolu, et uues õigusaktis sätestatakse eeskirjad viivitamatu kaitse seisundi andmiseks kriisiolukordades, tunnistatakse ajutise kaitse direktiiv²⁰ kehtetuks.

Peamised meetmed

Komisjon:

- esitab rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava ning

¹⁶ Komisjoni 23. septembri 2020. aasta soovitus rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi kohta (rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava) (C(2020) 6469).

¹⁷ Rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi käsitleva määruse ettepanek (COM(2020) 613, 23. september 2020).

¹⁸ Edendades kohustust paigutada ebaseaduslik rändaja ümber toetava liikmesriigi territooriumile.

¹⁹ Rahvusvahelise inimõigustealase õiguse kohaselt tagab tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõte, et kedagi ei tohiks tagasi saata riiki, kus teda ootaks piinamine, julm, ebainimlik või inimväärikust alandav kohtlemine või karistamine ning kus talle tekitatakse muud korvamatut kahju.

²⁰ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks.

- teeb ettepaneku võtta vastu õigusakt, milles käsitletakse kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi ning millega tunnistatakse kehtetuks ajutise kaitse direktiiv.

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- seadma prioriteediks töö uue kriisiinstrumendiga.

Liikmesriigid, nõukogu ja komisjon peaksid:

- alustama rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava rakendamist.

4. INTEGREERITUD PIIRIHALDUS

Integreeritud piirihaldus on ELi jaoks hädavajalik poliitikavahend, et kaitsta ELi välispiire ning tagada sisepiirikontrollita Schengeni ala terviklikkus ja toimimine. See on ka tervikliku rändepoliitika oluline osa – hästi hallatud ELi välispiirid on integreeritud varjupaiga- ja tagasisaatmispoliitika alase koostöö puhul esmatähtsad.

4.1 ELi välispiiride tõhustamine

ELi välispiiride haldamine on kõigi liikmesriikide ja Schengeni lepinguga ühinenud riikide ning ELi ja selle asutuste ühine ülesanne. See tähendab ka, et puudujääkide korral on mõju kahekordne, väljendudes lisaprobleemidena kõnealuse liikmesriigi jaoks ja kogu ELi süsteemi usaldusväärsust kahjustavate tagajärgedena, näiteks loata liikumisena. ELi välispiiride tõhus haldamine on sisepiirikontrollita Schengeni ala põhielement.

Euroopa integreeritud piirihaldust rakendab Euroopa piiri- ja rannikuvalve, mis koosneb liikmesriikide piiri- ja rannikuvalveasutustest ning Frontexist. Selle eesmärk on vältida killustumist ja tagada sidusus ELi eri poliitikavaldkondade vahel.

Komisjon algatab ettevalmistusprotsessi, et esitada 2021. aasta esimesel poolel poliitikadokument **mitmeaastase strateegilise poliitika ja rakendustsükli** kohta. Selle tsükliga tagatakse ühtne raamistik strateegiliste suuniste andmiseks kõigile asjaomastele Euroopa ja riiklikul tasandil piirihalduse ja tagasisaatmise valdkonnas tegutsejatele, kasutades selleks omavahel seotud strateegiaid: Frontexi koostatud ELi tehniline ja tegevusstrateegia ning liikmesriikide riiklikud strateegiad. See võimaldab kõigi asjakohaste õiguslike, rahaliste ja operatiivvahendite ja -meetmete sidusust nii ELis kui ka meie välispartneritega. Seda arutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukoguga.

EL peab suutma pakkuda liikmesriikidele välispiiridel kiiret, ulatuslikku ja paindlikku toetust. Uue **Euroopa piiri- ja rannikuvalvet** käsitleva määruse kiire ja täielik rakendamine on oluline samm edasi. See tugevdab igapäevast koostööd ja parandab ELi reageerimisvõimet. Kui arendada ühist suutlikkust ja seotud planeerimist sellistes valdkondades nagu koolitus ja avalikud hanked, on võimalik tagada suurem järjepidevus ja tõhusus. Frontexi iga-aastased haavatavuse hindamised on eriti olulised, hinnates liikmesriikide valmisolekut tulla toime ohtude ja probleemidega välispiiridel ning soovitades konkreetseid parandusmeetmeid haavatavuse leevendamiseks. Need täiendavad hindamisi, mida viivad Schengeni hindamismehhanismi raames ühiselt läbi komisjon ja liikmesriigid. Haavatavuse hindamine aitab kõige täpsemalt suunata ameti operatiivtoetust liikmesriikidele.

Uue määrusega luuakse operatiivtöötajate alaline korpus, kuhu kuuluvad nii ameti kui ka liikmesriikide töötajad ning kellel on täidesaatev võim: nii tugevdatakse oluliselt ELi suutlikkust reageerida erinevatele olukordadele välispiiridel. **10 000 töötajaga alaline korpus** on hädavajalik, et tagada kiireks ja piisavaks reageerimiseks vajalik võimekus. Alaline korpus peaks esimeseks lähetamiseks valmis olema 1. jaanuariks 2021.

4.2 IT-süsteemide täieliku koostalitlusvõime saavutamine

Tugevad välispiirid nõuavad ka ajakohaseid ja **koostalitlusvõimelisi IT-süsteeme**, et jälgida saabujaid ja varjupaigataotlejaid. Kui erinevad süsteemid on toimima hakanud, moodustavad need integreeritud piirihalduse IT-platvormi, mis kontrollib ja jälgib kõigi ELi territooriumile seaduslikult saabuvate kolmandate riikide kodanike (nii viisavabade kui ka viisaomanike) riigis viibimise õigust, aidates tuvastada riiki lubatust kauemaks jäämise juhtumeid²¹.

Koostalitlusvõime ühendab kõiki Euroopa piiri- ja rändehalduse ning julgeoleku ja kohtute infosüsteeme ning tagab, et kõik need süsteemid suhtlevad üksteisega, et ühendamata teabe tõttu ei jää kontrollid tegemata ning et riiklikel ametiasutustel on olemas täielik, usaldusväärne ja täpne vajalik teave. See hoogustab oluliselt võitlust identiteedipettusega. Iga süsteemi praegused kaitsemeetmed säilitatakse. On oluline, et need uued ja ajakohastatud infosüsteemid oleksid **toimivad ja täielikult koostalitlusvõimelised 2023. aasta lõpuks** ning et Schengeni infosüsteemi ajakohastataks. Komisjon esitab **Eurodaci** määruse kavandatud läbivaatamise käigus ka vajalikud muudatused, et integreerida määrus sellesse lähenemisviisi, nii et Eurodacil oleks samuti täielik roll ebaseadusliku rände kontrollimisel ja ebaseadusliku liikumise avastamisel ELis. Usaldust Schengeni ala vastu suurendatakse veelgi, **minnes viisamenetluse puhul 2025. aastaks täielikult üle digitaaltehnoloogiale**, kasutades digitaalset viisat ja võimaldades esitada viisataotlusi internetis.

ELi infosüsteemide uue arhitektuuri väljatöötamise pingeline ajakava nõuab nii järelevalvet kui ka toetust liikmesriikides ja ametites tehtavatele ettevalmistustele. Komisjoni **IT-süsteemide kiirhoiatusprotsess** võimaldab varajast hoiatamist ning vajaduse korral kiireid ja sihipäraseid parandusmeetmeid. See annab teavet kaks korda aastas toimuva **kõrgetasemelise rakendusfoorumi** jaoks, kus osalevad liikmesriikide, komisjoni ja ametite tippkoordinaatorid.

4.3 Otsingu- ja päästetegevust käsitlev ühine Euroopa lähenemisviis

Alates 2014. aastast on meresõiduks kõlbmatute laevadega Euroopasse jõudmise katsed sagenenud ning merel on hukkunud palju inimesi. See on ajendanud ELi, liikmesriike ja erasektorit suurendama märkimisväärselt mereotsingute ja -päästealast suutlikkust Vahemerel. ELi ühine mereoperatsioon EUNAVFOR MED Sophia ja Frontexi koordineeritud operatsioonid, nagu Themis, Poseidon ja Indalo, on alates 2015. aastast aidanud päästa üle 600 000 inimese.

Merehädaliste abistamine on moraalne kohustus ja rahvusvahelisest õigusest tulenev kohustus. Kuigi lõplikult vastutavad rahvusvahelise õiguse asjakohaste eeskirjade rakendamise eest riikide ametiasutused, on otsingu- ja päästetööd ka Euroopa integreeritud piirihalduse põhielement, mida rakendatakse Frontexi²² ja riikide ametiasutuste jagatud vastutusena, mistõttu on oluline suurendada Frontexi juurdepääsu mere- ja õhupäästevahenditele.

²¹ Tagatakse järgmiste süsteemide koostalitlusvõime: riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem, Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem, viisainfosüsteem, Euroopa karistusregistrite infosüsteem, mis sisaldab andmeid süüdimõistetud kolmandate riikide kodanike kohta, Eurodac ja Schengeni infosüsteem.

²² Määruses (EL) 656/2014 on sätestatud konkreetsed eeskirjad Frontexi koordineeritava operatiivkoostöö raames toimuva patrull- ja vaatlustegevuse jaoks välistel merepiiridel, mis hõlmab Frontexi ühisoperatsioonide käigus toimuvaid otsingu- ja päästejuhtumeid.

Ohtlikud katsed ületada Vahemerde põhjustavad jätkuvalt suuri riske ja hoiavad käigus kuritegelikke võrgustikke. Rändajate maabumisel on märkimisväärne mõju varjupaigale, rändele ja piirihaldusele, eelkõige rannikuäärsetes liikmesriikides. Äärmiselt oluline on töötada välja muutuvate otsingute- ja päästetegevuse tavade puhul kasutatav kooskõlastatum ning solidaarsusel põhinev ELi lähenemisviis. Peamised elemendid peaksid hõlmama järgmist:

- **Otsingu- ja päästetegevuse eripära** tunnistamine **ELi rände- ja varjupaigalases õigusraamistikus**. Alates 2019. aasta jaanuarist on komisjon liikmesriikide taotlusel koordineerinud enam kui 1 800 maabunud isiku ümberpaigutamist pärast eralaevade korraldatud päästeoperatsioone. Kuigi komisjon jätkab operatiivabi andmist ja ennetavat koordineerimist, on rändajate maabumiseks vaja prognoositavamalt solidaarsusmehhanismi. Uus varjupaiga ja rände haldamist käsitlev määrus pakub pärast otsingu- ja päästeoperatsioone abi maabumisjärgse ümberpaigutamise kaudu. See peaks aitama tagada toetuse järjepidevust ja vältida vajadust ajutiste lahenduste järele.
- **Frontex peaks pakkuma** liikmesriikidele ELi pädevuse piires **suuremat operatiiv- ja tehnilist tuge** ning merevarustuse kasutamist, et parandada liikmesriikide suutlikkust ja aidata seeläbi kaasa inimeste päästmisele merel.
- **Liikmesriikide koostööd ja koordineerimist** tuleb märkimisväärselt tõhustada, pidades eelkõige silmas otsingu- ja päästetegevust, millesse on viimastel aastatel olnud pidevalt kaasatud erasektori osalejad. Komisjon annab välja soovitusi liikmesriikide koostöö kohta seoses eraõiguslikele üksustele kuuluvate või nende kasutatavate aluste tegevusega regulaarsete päästeoperatsioonide läbiviimisel, et säilitada meresõiduohutus ja tagada tõhus rände haldamine²³. See koostöö peaks toimuma ka otsingu- ja päästetööde eksperdirühma kaudu, mille komisjon koostöö soodustamiseks ja parimate tavade vahetamiseks moodustab.
- Komisjon esitab ka suunised **ebaseaduslikule piiriületusele, läbisõidule ja riigis viibimisele või elamisele kaasaaitamise määratlemist ja tõkestamist käsitlevate ELi eeskirjade**²⁴ tulemusliku rakendamise kohta ning selle kohta, kuidas hoida ära humanitaarabi andjate kriminaliseerimist²⁵.
- **EL tugevdab koostööd päritolu- ja transiidiriikidega**, et hoida ära ohtlikke teekondi ja ebaseaduslikke piiriületusi, sealhulgas kolmandate riikidega sõlmitava rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase kohandatud partnerluse kaudu²⁶.

4.4 Hästi toimiv Schengeni ala

Schengeni ala on Euroopa integratsiooni üks peamisi saavutusi. Kuid selle on seadnud surve alla raskused liidu piiril muutuvatele olukordadele reageerimisel, puudused ja lüngad ning riikide erinevad varjupaiga-, vastuvõtu- ja tagasisaatmissüsteemid. Need tegurid suurendavad nii varjupaigataotlejate kui ka tagasisaadetavate rändajate lubamatut liikumist. Juba kokkulepitud meetmed, mille Euroopa Parlament ja nõukogu peavad nüüd vastu võtma, aitavad ühtlustada varjupaiga- ja rändesüsteemide standardeid. Uue leppe raames astutavad

²³ Komisjoni 23. septembri 2020. aasta soovitus liikmesriikidevahelise koostöö kohta seoses operatsioonidega, mida teostavad eraõiguslikele üksustele kuuluvad või nende kasutatavad alused otsingu- ja päästetegevuse eesmärgil (C(2020) 6468).

²⁴ Komisjoni 23. septembri 2020. aasta suunised ebaseaduslikule piiriületusele, läbisõidule ja riigis viibimisele või elamisele kaasaaitamise määratlemist ja tõkestamist käsitlevate ELi eeskirjade rakendamise kohta (C(2020) 6470).

²⁵ Vt punkt 5.

²⁶ Vt punkt 5.

järgmised sammud – taustakontrolliprotseduurid ja piirimenetlused, tugevdatud välispiirid, ühtsemad varjupaiga- ja tagasisaatmismenetlused ühise raamistikuga võimaldatava ühtsema lähenemisviisi raames – aitavad samuti oluliselt tugevdada Schengeni ala.

Mure praeguste puudujääkide pärast on aidanud kaasa **ajutiste kontrollide** käivitamisele **sisepiiridel**. Mida kauem need kontrollid jätkuvad, seda rohkem tõstatatakse küsimusi seoses nende ajutise iseloomu ja proportsionaalsusega. Ajutist kontrolli võib kasutada ainult erandjuhtudel, et reageerida avalikku korda või sisejulgeolekut tõsiselt mõjutavatele olukordadele. Neid tuleks kasutada viimase abinõuna ja need peaksid kestma ainult seni, kuni erakorralised asjaolud püsivad. Näiteks hiljutistes COVID-19 pandeemia hädaolukordades kehtestati sisepiiridel tehtavate kontrollide meetmed, kuid enamik neist on nüüdseks tühistatud.

Tuginedes viimase viie aasta arvukatest kriisidest saadud kogemustele, esitab komisjon **Schengeni tuleviku strateegia**, mis sisaldab algatusi tugevama ja täielikuma Schengeni ala loomiseks. See hõlmab Schengeni piirieskirjade uut edasiarendamist koos järeldustega komisjoni 2017. aasta ettepaneku üle peetavate läbirääkimiste seisu kohta. Samuti hõlmab see seda, kuidas parandada Schengeni hindamismehhanismi, et sellest saaks täielikult tõhus vahend, mille abil on võimalik hinnata Schengeni ala toimimist ja tagada paranduste tõhus rakendamine. Tõhus **Schengeni hindamismehhanism** on tõhusa Schengeni ala saavutamiseks oluline vahend, mis suurendab usaldust, kontrollides, kuidas liikmesriigid Schengeni eeskirju rakendavad. On oluline, et liikmesriigid kõrvaldaksid hindamiste käigus tuvastatud puudused. Kui liikmesriigid seda pidevalt ei tee või kui sisepiiridel säilitatakse vajalikust ulatuslikum kontroll, kaalub komisjon süstemaatilisemalt rikkumismenetluste algatamist.

Sisepiiridel tehtavale kontrollile on ka alternatiive – näiteks politseikontroll võib olla väga tõhus ning uus tehnoloogia ja IT koostalitlusvõime arukas kasutamine võivad aidata kontrolli vähem sekkuvaks muuta. Praegu jäävad liikmesriikide vahel kehtima ka tagasivõtulepingud, mida saaks samuti tõhusamalt rakendada.

Tuginedes nende meetmete edendamiseks juba tehtud tööle,²⁷ kehtestab komisjon **toetus- ja koostööprogrammi**, et aidata liikmesriikidel nende meetmete potentsiaali maksimeerida. Komisjon loob sihtotstarbelise **Schengeni foorumi**, kuhu on kaasatud asjaomased riiklikud asutused, nagu siseministriumid ja (piiri)politsei riiklikul ja piirkondlikul tasandil, et ergutada konkreetsemat koostööd ja suurendada usaldust. Kord aastas tuleks foorumil korraldada arutelu poliitilisel tasandil, et liikmesriikide ministrid, Euroopa Parlamendi liikmed ja muud sidusrühmad saaksid sellele protsessile poliitilist hoogu lisada.

Peamised meetmed

Komisjon:

- võtab vastu eraõiguslike üksuste päästetegevuse valdkonnas liikmesriikidega tehtavat koostööd käsitleva soovitus;
- esitab liikmesriikidele suunised, milles selgitatakse, et merepäästet ei saa käsitada kuriteona;
- võtab vastu Schengeni tuleviku strateegia, millega tugevdatakse Schengeni piirieskirju ja Schengeni hindamismehhanismi;
- loob Schengeni foorumi, et edendada konkreetset koostööd ja leida viise Schengeni süvendamiseks toetus- ja koostööprogrammi kaudu, mis aitab kaotada kontrolli sisepiiridel ning

²⁷ COM(2017) 3349 final, 12. mai 2017, ja COM(2017) 6560 final, 27. september 2017.

- loob uue Euroopa otsingu- ja päästetööde eksperdirühma.

Komisjon, liikmesriigid ja Frontex peaksid:

- tagama uue Euroopa piiri- ja rannikuvalvet käsitleva määruse kiire ja täieliku rakendamise ning
- tagama kõigi suuremahuliste IT-süsteemide rakendamise ja koostalitlusvõime aastaks 2023.

5. RÄNDAJATE EBASEADUSLIKU ÜLE PIIRI TOIMETAMISE VASTASE VÕITLUSE TUGEVDAMINE

Inimeste ebaseaduslik üle piiri toimetamine hõlmab rändajate organiseeritud ärakasutamist, mis näitab, et kasumi teenimisel napib austust inimelu vastu. Selline kuritegevus kahjustab seega nii ELi humanitaar- kui ka rändehalduse eesmärke. Uues **ELi tegevuskavas rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks** (2021–2025) keskendutakse võitlusele kuritegelike võrgustike vastu ning kooskõlas ELi julgeolekuliidu strateegiaga edendatakse sellega koostööd ja toetatakse õiguskaitseasutuste tööd võitluses rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega, mis on sageli seotud ka inimkaubandusega. Tegevuskava tugineb Europoli, selle alla kuuluva sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase Euroopa keskuse, Frontexi, Eurojusti ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti tööle. Uued meetmed ja asutustevaheline tugevdatud koostöö aitavad lahendada probleeme seoses finantsuurimise, kriminaaltulu jälitamise ja dokumendipettuse ning ka uute nähtustega, näiteks digitaalne smugeldamine²⁸.

Kehtivad eeskirjad rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks²⁹ on osutunud tõhusaks õigusraamistikuks, et võidelda nende vastu, kes hõlbustavad ebaseaduslikku riiki sisenemist, läbisõitu ja riigis elamist. Praegu arutatakse, kuidas neid eeskirju ajakohastada³⁰. Komisjon toob selgust erasektori osalejate kriminaliseerimise küsimusesse, andes **suuniseid** inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastaste eeskirjade **rakendamise kohta**, ning teeb selgeks, et merehädaliste päästmise õigusliku kohustuse täitmist ei saa kriminaliseerida.

ELis töökoha leidmine ilma nõutava õigusliku staatusega on üks inimeste ebaseadusliku ELi toimetamise põhjuseid. Komisjon hindab, kuidas tugevdada **tööandjate karistuste direktiivi** tõhusust, ja hindab vajadust edasiste meetmete järele. Komisjon teeb koostööd ka Euroopa Tööjõuametiga, et koordineerida liikmesriikide ametiasutuste jõupingutusi ja tagada direktiivi tõhus rakendamine, mis on hädavajalik ebaseadusliku rände tõkestamiseks, tagades riigis ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike töölevõtmise tõhusa keelustamise.

Võitlus inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu on ühine väljakutse, mis nõuab rahvusvahelist koostööd ja koordineerimist ning tõhusat piirihaldust. 2020. aasta juulis toimunud ELi ja Aafrika partnerite ministrite konverentsil kinnitati vastastikust otsustavust

²⁸ Tänapäevase info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine, eelkõige kuritegelike organisatsioonide poolt, et hõlbustada rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist, sealhulgas reklaamimine, organiseerimine, maksete kogumine jne.

²⁹ Nn kaasaaitajate pakett, direktiiv 2002/90/EÜ ja sellele lisatud nõukogu raamotsus ebaseaduslikule riiki sisenemisele, transiidile ja elamisele kaasa aitamise kohta.

³⁰ Direktiiv 2002/90/EÜ ja nõukogu raamotsus 2002/946/JSK.

selle probleemiga tegeleda³¹. ELi uus tegevuskava rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks stimuleerib koostööd ELi ja kolmandate riikide vahel **rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastase** suunatud partnerluse kaudu, mis on osa laiemast partnerlusest peamiste kolmandate riikidega. See hõlmab toetust päritolu- ja transiidiriikidele suutlikkuse suurendamisel nii õiguskaitseraamistike kui ka tegevussuutlikkuse osas, julgustades politseid ja õigusasutusi võtma tõhusaid meetmeid. EL parandab ka teabevahetust kolmandate riikidega ja kohapealset tegevust, toetades ühisoperatsioone ja ühiseid uurimisrühmi ning teavituskampaaniaid ebaseadusliku rände ohtude ja seaduslike alternatiivide kohta. ELi ametid peaksid samuti tegema partnerriikidega intensiivsemat koostööd. Europol tugevdab koostööd Lääne-Balkani riikidega ning komisjon ja Europol teevad tööd sarnaste lepingute sõlmimiseks Türgi ja teiste naabruses asuvate riikidega. Komisjon lisab selle ka oma koostöösse Aafrika Liiduga.

Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika operatsioonid ja missioonid annavad jätkuvalt olulise panuse, kui võitlus ebaseadusliku rände või rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu on osa nende volitustest. Lisaks käimasolevatele missioonidele, nagu EUCAP Sahel Niger ja EUBAM Libya, on Vahemere keskosas käivitatud operatsioon EUNAVFOR MED IRINI, mis aitab lõhkuda inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamisega tegelevaid võrgustikke.

Sisserände kontaktametnikud on väärtuslikuks ühenduslüliks võitluses ebaseadusliku rände ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu. Sisserände kontaktametnike Euroopa võrgustikku käsitleva määruse³² täielik rakendamine tugevdab seda võrgustikku veelgi ja tõhustab inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastast võitlust.

Peamised meetmed

Komisjon:

- esitab ELi uue tegevuskava rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks (2021–2025);
- hindab võimalusi tööandjate karistuste direktiivi tulemuslikkuse suurendamiseks ning
- kaasab rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise küsimused partnerlustesse kolmandate riikidega.

6. KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISTE PARTNERITEGA

Enamik rändajaid reisib korrapäraselt ja turvaliselt ning partnerlusel ja vastutuse jagamisel põhinev hästi hallatud ränne võib avaldada positiivset mõju nii päritolu-, transiidi- kui ka sihtriikidele. 2019. aastal oli rahvusvahelisi rändajaid rohkem kui 272 miljonit³³ ning enamik rändest toimus arengumaade vahel. Demograafilised ja majanduslikud suundumused, poliitiline ebastabiilsus ja konfliktid ning kliimamuutused viitavad sellele, et ränne jääb eelseisvatel aastatel märkimisväärselt nähtuseks ja üleilmseks probleemiks. Hästi toimiv rändepoliitika on partnerriikide, ELi ning pagulaste ja rändajate endi huvides.

Selle küsimuse lahendamise eeltingimus on koostöö meie partneritega, mis põhineb eelkõige kahepoolsetel suhetel ning piirkondlikel ja mitmepoolsetel kohustustel. **Ränne on kesksel**

³¹ Ministrite konverents toimus 13. juulil 2020 ning sellel osalesid Alžeeria, Liibüa, Mauritania, Maroko ja Tuneesia siseministrid koos kolleegidega Itaaliast (eesistuja), Prantsusmaalt, Saksamaalt (osales nõukogu eesistujariigina), Maltalt ja Hispaaniast ning samuti komisjon.

³² Määrus (EL) 2019/1240.

³³ Maailma rändearuanne 2020, Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon, 2019, lk 2.

kohal ELi üldistes suhetes peamiste partneritest päritolu- ja transiidiriikidega. Nii ELil kui ka tema partneritel on tegutsemiseks oma huvid ja vahendid. Ulatuslikud, tasakaalustatud ja kohandatud partnerlussuhted võivad tuua vastastikust kasu majanduses, kestlikus arengus, hariduses ja oskustes, stabiilsuses ja turvalisuses ning suhetes diasporaadega. Koostöö partneritega aitab ELil täita ka oma kohustust pakkuda kaitset neile, kes seda vajavad, ning täita oma rolli maailma suurima arenguabi rahastajana. Uue leppe kohaselt tõhustatakse koostööd partnerriikidega kõigis koostöövaldkondades. Komisjon ja kõrge esindaja alustavad viivitamata koos liikmesriikidega tööd selle lähenemisviisi elluviimiseks meie partneritega peetava dialoogi ja tehtava koostöö kaudu.

6.1 Rahvusvahelise partnerluse mõju maksimeerimine

EL vajab värsket pilguheitu oma prioriteetidele, eelkõige seoses rände kohaga välissuhtes ja muudes poliitikavaldkondades ning seejärel seoses sellega, mida see tähendab meie üldistes suhetes konkreetsete partneritega. Terviklikes partnerlussuhtes **peaks ränne olema keskne küsimus, mis põhineb ELi ja partnerriikide huvide hindamisel.** Oluline on tegeleda rände ja selle algpõhjustega, nii et sellest saaksid kasu EL ja selle kodanikud, partnerriigid, rändajad ja pagulased ise. Koostööd tehes saavad EL ja tema partnerid parandada rände haldamist ja tõhustada ühiseid jõupingutusi, et lahendada ühiseid probleeme ja kasutada ära võimalusi.

Lähenemisviisis tuleb kasutada mitmesuguseid poliitilisi vahendeid ning see peab olema paindlik, et see oleks olukorrale kohandatud ja võimeline aja jooksul muutuma. Erinevaid poliitikavaldkondi, nagu arengukoostöö, julgeolek, viisad, kaubandus, põllumajandus, investeringud ja tööhõive, energeetika, keskkond ja kliimamuutused ning haridus, ei tohiks käsitleda isoleeritult. Neid saab kõige paremini käsitleda kohandatud lähenemisviisi osana, mis on tõelise **vastastikku kasuliku partnerluse** keskmes. Samuti tuleb meeles pidada, et rändeküsimused, nagu piirihaldus või tagasisaatmise ja tagasivõtmise tõhusam rakendamine, võivad olla partnerite jaoks poliitiliselt tundlikud. Et lahendada probleeme, millega me praegu silmitsi seisame – eelkõige inimeste kaotus, aga ka puudujäägid rände haldamises, – on vaja koostööd, nii et igaüks täidaks oma kohustusi.

Ainult ELi tasandil tegutsemisest ei piisa. Tõhus koordineerimine **ELi tasandi ja liikmesriikide** vahel on oluline kõigil tasanditel: kahepoolisel, piirkondlikul ja mitmepoolsel tasandil. ELi ja liikmesriikide järjepidev teabevahetus rände teemal ja partnerite ühine teavitamine on osutunud väga oluliseks, et näidata ELi ühist pühendumust. EL peaks eelkõige tuginema teatavate liikmesriikide kogemustele ja privilegeeritud suhetele peamiste partneritega – kogemused on näidanud, et edu võti on liikmesriikide täielik kaasamine ELi rändepartnerlusse, sealhulgas rahaliste vahendite ja eksperditeadmiste koondamine mitmesuguste ELi usaldusfondide kaudu.

EL on usaldusväärne ja tugev tänu oma rollile **rahvusvahelises ja mitmepoolses** kontekstis, sealhulgas aktiivsele osalemisele Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis (ÜRO) ja tihedale koostööle selle asutustega. EL peaks tuginema **piirkondlikul** tasandil tehtud olulistele edusammudele, kasutades selleks sihtotstarbelisi dialooge ja raamistikke³⁴ ning partnerlusi selliste organisatsioonidega nagu Aafrika Liit. Edasised uuenduslikud partnerlused võiksid tugineda Aafrika Liidu, ELi ja ÜRO Liibüa rakkerühma positiivsele eeskujule. Cotonou lepingu järgse raamistiku eriline kontekst Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega on eriti oluline rändevalase koostöö kujundamisel ja tõhusal elluviimisel.

³⁴ Sealhulgas Valletta protsess ELi ja Aafrika riikide vahel. Muude oluliste piirkondlike protsesside hulka kuuluvad Budapesti, Praha, Rabati ja Hartumi protsess.

Viimastel aastatel on dialoog mitme peamise partneriga süvenenud³⁵. Eriti tähtsad on ELi **naabrid**. Majanduslike võimaluste loomine, eriti noorte jaoks, on sageli parim viis ebaseadusliku rände surve vähendamiseks. Käimasolev töö rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu võitlemisel on üks näide, miks suhted **Põhja-Aafrika** riikidega on kriitiliselt tähtsad. **Lääne-Balkani** riigid vajavad kohandatud lähenemisviisi nii oma geograafilise asukoha tõttu kui ka seepärast, et neist saab ELi lahutamatu osa: koordineerimine võib aidata tagada, et nad on tulevaste liikmesriikidena hästi varustatud konstruktiivseks reageerimiseks ühistele probleemidele, arendades oma suutlikkust ja piirimenetlusi, et lähendada neid ELile, arvestades nende laienemiseväljavaateid. ELi ja Türgi 2016. aasta avaldus kajastab süvendatud koostööd ja dialoogi **Türgiga**, sealhulgas aitas see Türgil võtta vastu umbes 4 miljonit pagulast³⁶. Türgi pagulasrahastu täidab jätkuvalt miljonite pagulaste põhivajadused ning ELi jätkuv ja pidev rahastamine mingil kujul on väga oluline³⁷.

Ränne on lahutamatu osa ühisteatise „**Tervikliku Aafrika strateegia suunas**“ esitatud lähenemisviisist, mille eesmärk on süvendada väljakujunenud ja laiaulatuslikes suhetes³⁸ majanduslikke ja poliitilisi sidemeid ning anda praktilist toetust. Asjaolu, et rändeteid on arvukalt, näitab samuti vajadust koostöö järele **Aasia**³⁹ ja **Ladina-Ameerika** partnerriikidega.

Kõigi nende partnerite puhul peame tunnistama, et COVID-19 pandeemia on juba põhjustanud suuri häireid. See peab olema oluline osa ühistel huvidel põhinevast koostöövisioonist, mis aitab üles ehitada tugevamaid ja vastupidavaid majandusi, tagades majanduskasvu ja töökohtade loomise kohalikele elanikele ning vähendades samal ajal ebaseadusliku rände survet.

ELi rahaline toetus pagulastele ja rändeküsimustele väljaspool ELi, mille suuruseks on alates 2015. aastast üle 9 miljardi euro, on osutunud hädavajalikuks ELi rändealaste eesmärkide saavutamisel. Euroopa Ülemkogu rõhutas 2020. aasta juulis, et seda tuleb edasi arendada ning teha seda kooskõlastataval viisil ELi eelarve asjakohaste rubriikide alla kuuluvates programmides⁴⁰. ELi välisrahastamise strateegiline ja poliitikast lähtuv kavandamine on oluline rände suhtes võetud uue tervikliku käsitluse rakendamiseks. Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendis esitatud rändega seotud meetmete 10 % eesmärk tunnistab, et rahastamine peab vastama ELi suurenenud rahvusvahelise tegevuse vajadustele ning olema piisavalt paindlik, et olukorraga kohaneda. ELi välisrahastamisvahendite kavandatav struktuur võimaldab ka täiendavat paindlikkust, et reageerida ettenägematutele asjaoludele või kriisidele.

6.2 Abi vajavate inimeste kaitsmine ja vastuvõtivate riikide toetamine

ELi töö hädaolukordade ja humanitaarvajadustega tegelemisel põhineb inimlikkuse, erapooletuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõtetel. Hinnanguliselt on kogu maailmas rohkem kui 70 miljonit põgenikku, kelle hulgas on mehi, naisi ja lapsi, ning pagulasi ja

³⁵ Eduaruanne Euroopa rände tegevuskava rakendamise kohta (COM(2019) 481, 16. oktoober 2019).

³⁶ Türgi pagulasrahastust on eraldatud 6 miljardit eurot.

³⁷ Näiteks leppis EL 2020. aasta juulis kokku rahastu raames antava humanitaarabi suurendamises 485 miljoni euro võrra, et oleks võimalik pikendada 2021. aasta lõpuni programme, millega aidatakse rohkem kui 1,7 miljonil pagulasel rahuldada oma põhivajadusi ja üle 600 000 lapsel käia koolis.

³⁸ Ühisteatis „Tervikliku Aafrika strateegia suunas“ (JOIN(2020) 4 final, 9. märts 2020).

³⁹ Eelkõige Siiditee riikidega: Afganistan, Bangladesh, Iraan, Iraak ja Pakistan.

⁴⁰ Euroopa Ülemkogu 21. juuli 2020. aasta järeldused, punktid 19, 103, 105, 111 ja 117.

varjupaigataotlejaid on peaaegu 30 miljonit⁴¹. Enamik neist asub arengumaades ning EL jätkab oma abistamiskohustuse täitmist.

EL saab selle toetuse andmisel tugineda paljude eri partneritega tehtud koostöö tulemustele. Inimeste humanitaarabi korras evakueerimine Liibüast erakorralise transiidi mehhanismi raames Nigerisse ja Rwandasse edasise ümberasustamise eesmärgil aitas kõige haavatavamatel inimestel meeleheitlikest oludest põgeneda. Süüria kriisist mõjutatud pagulaste ja neid vastu võtvate riikide abistamine on endiselt väga oluline. Miljonid pagulased ja neid vastu võtavad kogukonnad Türgis, Liibanonis, Jordaania ja Iraagis saavad igapäevast toetust sihtotstarbeliste vahendite kaudu, nagu ELi Türki pagulasrahastu ja Süüria kriisile reageerimiseks loodud Euroopa Liidu piirkondlik usaldusfond.

Nagu kinnitati 2019. aasta detsembris ülemaailmsel pagulasfoorumil, on EL jätkuvalt kindlalt pühendunud **miljonitele pagulastele ja ümberasustatud isikutele** elupäästva abi andmisele ning kestlikule arengule suunatud lahenduste edendamisele⁴².

6.3 Majanduslike võimaluste loomine ja ebaseadusliku rände algpõhjustega tegelemine

Ebaseadusliku rände ja sundrände **algpõhjused** ning vahetud tegurid, mis sunnivad inimesi välja rändama, on keerulised⁴³.

EL on maailma suurim **arenguabi** andja. See on jätkuvalt oluline element ELi suhtluses riikidega, sealhulgas rändeküsimustes. Töö stabiilse ja sidusa ühiskonna ülesehitamiseks, vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamiseks ning inimarengu, töökohtade ja majanduslike võimaluste edendamiseks, demokraatia, hea valitsemistava, rahu ja julgeoleku edendamiseks ning kliimamuutustega seotud probleemide lahendamiseks võib aidata inimestel tunda, et nende tulevik on nende riigis. Komisjoni ettepanekutes järgmise põlvkonna välispoliitika vahendite kohta võetakse programmitöös rännet süstemaatiliselt prioriteedina arvesse. Abi suunatakse vastavalt vajadusele riikidele, millel on märkimisväärne rändealane mõõde. Rahastamisvahendeid käsitlevate ettepanekute lahutamatuks osaks on saanud paindlikkus, kuna viimaste aastate kogemused on näidanud, et selliste rahastamisvahendite puhul nagu usaldusfondid on paindlikkus väga oluline, et neid saaks vajaduse korral kiiresti rakendada, võrreldes konkreetsete riikide või programmide jaoks eelnevalt kindlaks määratud rahastamisega.

Partnerriikide stabiilsuse ja heaolu suurendamiseks saab rakendada ka paljusid muid poliitikavaldkondi⁴⁴. Konfliktide ennetamine ja lahendamine ning rahu, julgeolek ja valitsemistava on sageli nende jõupingutuste nurgakivi. Kaubandus- ja investeerimispoliitika aitab juba kaasa rände algpõhjustega tegelemisele, luues töökohti ja väljavaateid miljonitele töötajatele ja põllumajandustootjatele kogu maailmas. Investeeringute suurendamine selliste vahendite kaudu nagu välisinvesteeringute kava, võib anda märkimisväärse panuse majandusarengusse, majanduskasvu ja tööhõivesse. Rahaülekannete potentsiaali parem

⁴¹ ÜRO pagulaste ülemvoliniku teatel oli 2018. aastal peaaegu 71 miljonit põgenikku, sealhulgas peaaegu 26 miljonit pagulast ja 3,5 miljonit varjupaigataotlejat (ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti aruanne ülemaailmsete suundumuste kohta – sundränne 2018. aastal, <https://www.unhcr.org/5d08d7ee7.pdf>).

⁴² Viimastel aastatel on suurem osa ELi humanitaareelarvest (80 % 1,2 miljardist eurost 2018. aastal ja 1,6 miljardist eurost 2019. aastal) suunatud projektidele, mis aitavad põgenikel ja neid vastu võtvatel kogukondadel rahuldada nende vahetud põhivajadused konflikti- ja kriisiolukordades või pikaajalise sundrände korral.

⁴³ Vt Teadusuuringute Ühiskeskuse rände ja demograafia teadmuskeskuse tehtud ja toetatud tööd „International Migration Drivers“ (2018) ja „Atlas of Migration“ (2019).

⁴⁴ Seda laiapõhjalist lähenemisviisi tunnustatakse täielikult ELi ja Aafrika alliansis (uus Euroopa–Aafrika kestliku investeerimise ja töökohtade loomise allianss (COM(2018) 643, 12. september 2018)).

ärakasutamine võib samuti majandusarengule kaasa aidata. Koostöö hariduse, oskuste ja teadusuuringute valdkonnas ning sellistes poliitikavaldkondades nagu digitaal-, energia- ja transpordipoliitika aitab samuti majandusarengut süvendada. EL kasutab neid poliitikaid uue leppe raames partnerriikidega tehtavas koostöös alati, kui see on asjakohane.

6.4 Rände juhtimist ja haldamist tugevdavad partnerlused

Vastastikku kasu toovate partnerluste jaoks, mida EL soovib luua, on ülioluline aidata ELi partneritel arendada välja tulemuslik **rände juhtimise ja haldamise** suutlikkus. EL saab toetada suutlikkuse suurendamist kooskõlas meie partnerite vajadustega. See aitab partnerriikidel hallata ebaseaduslikku ja sundrännet ning võidelda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise võrgustike vastu⁴⁵. Suuremal määral võetakse kasutusele vahendeid (näiteks strateegiline kommunikatsioon), mis annavad teavet seadusliku rände võimaluste kohta, selgitavad ebaseadusliku rände riske ja aitavad võidelda desinformatsiooni vastu. Lisaks sellele saab EL olenevalt kontekstist ja olukorrast aidata partnerriikidel suurendada piiride haldamise võimekust, sh suurendades nende otsingu- ja päästevõimekust merel ja maismaal, tagades hästi toimivad varjupaiga- ja vastuvõtusüsteemid või edendades vabatahtlikku tagasipöördumist kolmandatesse riikidesse või rändajate integratsiooni⁴⁶.

EL jätkab partnerriikidega koostööd rände juhtimise valdkonnas, et tagada rändajate ja pagulaste õiguste kaitse, rändajate ja pagulaste põhivajaduste rahuldamiseks oluliste teenuste osutamine ning võidelda diskrimineerimise ja tööalase ärakasutamise vastu. Toetust võidakse anda ka selleks, et maksimeerida rände positiivne mõju ja vähendada partnerriikidele tekkivaid negatiivseid tagajärgi, näiteks vähendades rahaülekannetega kaasnevaid kulusid ja nn ajude äravoolu või edendades korduvrännet.

Liikmesriigid on selle praktilise toetuse andmiseks määrava tähtsusega, nagu on näidanud tulemuslik koostöö rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastases võitluses, mille puhul saavad ühised uurimisrühmad kasutada riiklike haldusasutuste praktilisi kogemusi.

EL peaks kasutama kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, et anda uutele partneritele operatiivset toetust, sh võimaldades neil osaleda märksa suuremal määral **ELi asutuste** tegevuses. Nüüd tuleks kasutada Frontexi laiemat tegevusulatust, et muuta partneritega tehtav koostöö operatiivsemaks. Koostöö Lääne-Balkaniga (muu hulgas Lääne-Balkani partneritega sõlmitud staatust käsitlevate ELi kokkulepete kaudu) võimaldab Frontexi piirivalveametnikel teha partnerriigi territooriumil koostööd riiklike piirivalveametnikega. Frontex saab nüüd ka anda partneritele praktilist toetust, et töötada välja piiride haldamise võimekus, ning teha nendega koostööd, et optimeerida vabatahtlikku tagasipöördumist. Komisjon kutsub ka edaspidi üles sõlmima kokkuleppeid oma naabritega⁴⁷. Varjupaiga puhul on võimalused teha koostööd kolmandate riikidega praegu piiratud, aga hästi toimiv rände haldamine olulistel rändeteedel on hädavajalik nii kaitse tagamise kui ka varjupaiga- ja tagasisaatmisprotseduuride huvides. Uus Euroopa Liidu Varjupaigaamet saaks aidata suurendada kolmandate riikide suutlikkust ja anda neile operatiivset toetust ning toetada ELi ja liikmesriikide ümberasustamiskavasid, tuginedes praegusele koostööle ÜRO ametitega (näiteks ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet (UNHCR) ja Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon).

⁴⁵ Vt punkt 5.

⁴⁶ Muu hulgas lähetades Euroopa rändeküsimuste kontaktametnikud, kes tegutsevad praegu kümnes riigis ja kellest veel neli on lähetamiseks valmis, kui COVID-19 olukord seda lubab.

⁴⁷ Staatust käsitlevate kokkulepete alased läbirääkimised olid edukad kõigi Lääne-Balkani partneritega (v.a Kosovo). Staatust käsitlevad kokkulepped Albaania, Montenegro ja Serbiaga on juba allkirjastatud ja jõustunud ning kokkulepped Põhja-Makedoonia ning Bosnia ja Hertsegoviinaga ootavad veel allkirjastamist.

6.5 Tagasivõtu ja taasintegreerimise alase koostöö edendamine

Sellised tegevussuunad nagu majandusvõimaluste loomine, stabiilsuse suurendamine ja võitlus rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu võivad vähendada ebaseaduslike ELi saabujate arvu ning nende inimeste arvu, kes viibivad ELis ilma loata. Vajame siiski tulemuslikku tagasisaatmise süsteemi nende jaoks, kellel ei ole õigust ELi jääda. Mõned neist võivad kasutada vabatahtliku tagasipöördumise võimalust ja seda tuleks proaktiivselt toetada. Euroopa rände haldamise üks peamisi praegusi vajakajäämisi on nende inimeste tulemuslik tagasisaatmine, kes ei soovi seda võimalust kasutada. Hästi toimiva tagasisaatmis-, tagasivõtu- ja taasintegreerimise süsteemi eeldus on tihe koostöö päritolu- ja transiidiriikidega.

Meetmetega, mille liikmesriigid võtavad tagasisaatmise valdkonnas,⁴⁸ peavad kaasnema uued jõupingutused, mille eesmärk on parandada tagasivõtu- ja taasintegreerimise alast koostööd kolmandate riikidega, et tagada tagasipöördumiste kestlikkus. Selleks tuleb eelkõige täielikult ja tulemuslikult rakendada 24 kehtivat **ELi tagasivõtulepingut ja -kokkulepet** kolmandate riikidega, viia lõpule käimasolevad tagasivõtualased läbirääkimised, alustada vajadust mööda uusi läbirääkimisi ning leida praktilised koostöölahendused, et suurendada tulemuslike tagasisaatmiste arvu.

Nende arutelude puhul tuleks võtta arvesse kõiki ELi ning liikmesriikide poliitikameetmeid ja vahendeid, mida saab strateegiliselt kombineerida. Esimese sammuna seostati viisaeeskirjas⁴⁹ tagasivõtmise valdkonnas tehtav koostöö viisade väljastamisega. Komisjon hindab liikmesriikide esitatud teabe põhjal vähemalt kord aastas **kolmandate riikide poolt tagasivõtmisel tehtavat koostööd** ja esitab nõukogule selle kohta aruande. Kui ükskõik millisel liikmesriigil tekib kolmanda riigiga tagasivõtmise valdkonnas tehtava koostöö käigus märkimisväärsed ja pidevaid praktilisi probleeme, siis võib ta anda sellest teada komisjonile, mille tulemusena korraldatakse sihtotstarbeline hindamine. Komisjon võib pärast hindamist teha ettepaneku kohaldada piiravaid viisameetmeid või teha hea koostöö puhul ettepaneku viisanõuete leebemaks muutmiseks.

Viisapoliitikat võib ka kasutada, et vähendada viisanõudest vabastatud riikidest saadavate **alusetute varjupaigataotluste** arvu, pidades silmas, et peaaegu neljandiku liikmesriikide saadud varjupaigataotlustest esitasid isikud, kes saavad Schengen+ alasse viisavabalt reisida. Parem koostöö ja suurem teabevahetus aitaks avastada viisade kuritarvitamist. **Viisanõudest vabastamise ajutise peatamise kord** võimaldab süstemaatiliselt hinnata viisanõudest vabastatud riike muu hulgas ebaseadusliku rände riski ja kuritarvitavate varjupaigataotluste alusel. Lõpptulemuseks võib olla kolmandate riikide eemaldamine viisanõudest vabastatud riikide nimekirjast.

Selleks et saavutada Euroopa Ülemkogu seatud eesmärk⁵⁰ **kasutada asjakohaseid poliitikameetmeid ja vahendeid**, tuleb viia ühised jõupingutused järgmisele tasandile. Seetõttu annab ette pandud varjupaiga ja rände haldamist käsitlev määrus komisjonile võimaluse määrata nõukogule tagasivõtmise valdkonnas tehtava koostöö olukorra kohta aru andmise ajal kindlaks täiendavaid tulemuslikke meetmeid, mis soodustaksid ja parandaksid koostööd ladusama tagasisaatmise ja tagasivõtmise eesmärgil, sh muudes kolmandatele riikidele huvi pakkuvates poliitikavaldkondades,⁵¹ võttes arvesse liidu üldisi huve ja suhteid kolmanda riigiga. Selles kontekstis on oluline tihe koostöö kõrge esindajaga. Komisjon,

⁴⁸ Vt punkt 2.5.

⁴⁹ Määruse (EÜ) nr 810/2009 muudetud versioon.

⁵⁰ Euroopa Ülemkogu 18. oktoobri 2018. aasta järeldused.

⁵¹ ELi humanitaarabi antakse kooskõlas humaansuse, erapooletuse, neutraalsuse ja sõltumatuse põhimõtetega.

kõrge esindaja ja liikmesriigid peaksid tagama, et tagasivõtu valdkonnas tehtavate edusammudega kaasnevad edusammud ka muudes partnerlusvaldkondades. See eeldaks suuremat koordineerimist ja paindlikkust õigusaktide, poliitika ja rahastamisvahendite puhul ning meetmete võtmist nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil.

Tulevase **vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegia** oluline osa saab olema uute lähenemisviiside kasutusele võtmine kolmandates riikides ning see hakkab olema paremini seotud muude arengualgatuste ja riiklike strateegiatega, et suurendada kolmandate riikide võimekust ja isevastutust. Strateegia tulemuslik rakendamine eeldab ELi ühtse tagasisaatmissüsteemi raames tehtavat tihedat koostööd Frontexiga, tuginedes selle tugevdatud tagasisaatmisvõimetustele.

6.6 Seadusliku Euroopasse sisenemise edendamine

Ohutud Euroopasse sisenemise viisid, mis pakuvad kaitset seda vajavatele isikutele, kõrvaldavad ajendi asuda Euroopasse jõudmiseks ohtlikule reisile ning näitavad solidaarsust pagulasi vastuvõtivate kolmandate riikidega. Seaduslik ränne võib olla kasulik meie ühiskonnale ja majandusele. Kuigi liikmesriikidele jääb õigus määrata kindlaks kolmandatest riikidest tööd otsima tulnud vastuvõetavate inimeste arv, tuleb ELi ühise rändepoliitika raames võtta arvesse ELi majanduse ja liikmesriikide tööturgude omavahelist sõltuvust. Seetõttu peavad ELi poliitikameetmed tagama, et riiklikud tööturud on rände sihtkohtadena võrdväärsed. Meetmed peaksid ka aitama liikmesriikidel kasutada ELi liikmestaatust lisaväärtusena andekate inimeste ligimeelitamisel.

Ümberasustamine on äraproovitud meetod kõige haavatavamate pagulaste kaitsmiseks. ELi ümberasustatud inimeste arv on viimastel aastatel juba märkimisväärselt suurenenud ja ümberasustamiseks tehtavat tööd tuleks veelgi süvendada. Komisjon soovib formaliseerida sihtotstarbeline kava, mida liikmesriigid juba praegu rakendavad ja millega tagatakse 29 500 ümberasustamiskohta, ning katta kaheaastane ajavahemik 2020–2021⁵² (COVID-19 pandeemia tõttu ei ole võimalik 2020. aastal kõiki ümberasustamislubadusi täita). Selleks et tagada ELi ümberasustamistegevuse ladus jätkumine pärast 2021. aastat ning kindlustada ELile ümberasustamise valdkonnas maailmas juhtpositsioon, kutsus komisjon liikmesriike üles andma lubadusi 2022. aastale järgnevas ajavahemikuks. Seda toetatakse ELi eelarvest ja see hõlmab täiendavaid kaitsemeetodeid, näiteks humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kavasid ning õpingute või tööga seotud kavasid. EL toetab ka liikmesriike, kes soovivad võtta kasutusele **kogukonna- või erasektori toetuse** kavad, tagades rahastamise, aidates suurendada suutlikkust ja jagades teadmisi koostöös kodanikuühiskonnaga, et töötada välja kogukonnatoetuse Euroopa mudel, mis võib anda pikemas perspektiivis paremaid integratsioonitulemusi.

EL tagab koos oma partnerriikidega rändepartnerluse raames seaduslikud Euroopasse pääsemise viisid. See võimaldab teha koostööd selliste kavade alusel, mille eesmärk on sobitada seadusliku rände abil omavahel inimesed, oskused ja tööturu vajadused. Samal ajal peaks seaduslike Euroopasse pääsemise viiside tagamine aitama vähendada ebaseaduslikku rännet, mille tulemuseks on sageli deklareerimata töö ja tööalane ärakasutamine ELis. Komisjon suurendab positiivse stiimulina ning kooskõlas ELi oskuste ja tööturu vajadustega liikmesriikidele antavat toetust, et laiendada koos partnerriikidega seadusliku rände ulatust, austades seejuures täielikult liikmesriikide pädevust.

⁵² Komisjoni soovitus ELis kaitse saamise seaduslike viiside kohta: ümberasustamine, humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmine ja muud täiendavad Euroopasse pääsemise viisid (C(2020) 6467, 23. september 2020).

EL on saavutanud tööjõu liikuvuse kavadega häid tulemusi. Seadusliku rände katseprojektid⁵³ on näidanud, et EL saab aidata sihtotstarbelise toetuse abil liikmesriikidel rakendada kavasid, mis vastavad tööandjate vajadustele. EL on ka avanud programmi „Erasmus+“ ja kutseõppe kolmandate riikide kodanikele ning pakkunud toetust, et elavdada diasporaa tegevust. Kuid olemasolevate kavade ulatus ja eesmärgid on jätkuvalt piiratud.

Tugevdatud ja terviklikum lähenemisviis⁵⁴ võimaldaks teha koostööd partnerriikidega ja aitaks edendada mõlemale poolele kasulikku rahvusvahelist liikuvust. Seetõttu algatab komisjon **talendipartnerlused**, mille raames võetakse suurem kohustus toetada seaduslikku rännet ja liikuvust suhetes oluliste partneritega. Partnerlused tuleks kõigepealt sisse seada ELi naabruses, Lääne-Balkani piirkonnas ja Aafrikas ning laiendada neid seejärel teistesse piirkondadesse. Partnerlused tagavad tervikliku ELi poliitikaraamistiku ja rahalise toetuse, et teha koostööd kolmandate riikidega ning viia tööjõud ja oskused paremini vastavusse ELi vajadustega, ning neist saab osa ELi vahenditest, mida kasutatakse partnerriikide strateegiliseks kaasamiseks rändeküsimuste lahendamisse. Liikmesriikide suur osalus on hädavajalik, nagu ka erasektori ja sotsiaalpartnerite kaasamine ning partnerriikide isevastutus. Komisjon korraldab talendipartnerluste algatamiseks kõrgetasemelise konverentsi, millel osalevad liikmesriigid ja peamised ELi sidusrühmad.

Talendipartnerlused peaksid olema kaasavad ning nende abil tuleks luua tihe koostöö asjaomaste asutuste (näiteks töö- ja haridusministeerium, tööandjad, sotsiaalpartnerid, hariduse ja koolituse pakkujad ning diasporaa ühendused) vahel. Komisjon edendab seda koostööd sihtrühmadega tehtava töö kaudu ning loob osalevate asutuste võrgustiku.

Talendipartnerlused tagavad ühtse raamistiku ELi ja liikmesriikide vahendite rakendamiseks. Sellele võivad kaasa aidata ELi välissuhete, siseasjade, teaduse ja hariduse rahastamisvood (programm „Erasmus+“). Partnerluste puhul kombineeritaks töö või koolitusega seotud liikuvuskavade jaoks antav otsetoetus suutlikkuse suurendamisega sellistes valdkondades nagu tööturg või oskuste prognoosimine, kutseharidus ja -koolitus, tagasipöörduvate rändajate integratsioon ning diasporaa mobiliseerimine. Kui pöörata rohkem tähelepanu haridusele, siis on võimalik toetada ja suurendada investeringuid kohalikesse oskustesse.

Viisameetmed võivad rände ja liikuvuse tervikliku lähenemisviisi osana olla positiivne ajend kolmandate riikide kaasamiseks. Hiljuti muudetud **viisaeeskirja**⁵⁵ täielik rakendamine ning täiendavad jõupingutused kolmandatele riikidele viisalihtsustuste tegemiseks tagavad suurema järjepidevuse ning peaksid soodustama heas usus aset leidvat lühiajalist liikuvust, sh õpilasvahetusi. Lühiajaline liikuvus võiks täiendada muid ELi pääsemise seaduslikke viise, et parandada eelkoostööd kolmandate riikidega (näiteks ebaseadusliku rände voogude piiramist).

Peamised meetmed

Komisjon teeb vajaduse korral tihedas koostöös kõrge esindaja ja liikmesriikidega järgmist:

⁵³ Kaheksa liikmesriiki osaleb praegu kuues sellises projektis koos Egiptuse, Maroko, Tuneesia, Nigeeria ja Senegaliga. Peamised valdkonnad on IKT-ekspertide liikuvus, õppe- ja praktikavõimalused Euroopas ning kolmandate riikide võimekuse suurendamine rända haldamise ja taasintegreerimise toetamise valdkonnas.

⁵⁴ See oleks kooskõlas ülemaailmsete oskuste partnerlustega, s.o kahepoolsete kokkulepetega, mille alusel aitab sihtriik enne rännet otseselt tekitada inimkapitali päritoluriigi võimalike rändajate hulgas.

⁵⁵ Määruse (EÜ) nr 810/2009 muudetud versioon.

- alustab viivitamata tööd, et arendada ja süvendada sihtotstarbelisi terviklikke ja tasakaalustatud rändedialooge ja partnerlusi päritolu- ja transiidiriikidega, täiendades seda tegevusega piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil;
- suurendab abivajajatele ja neid vastuvõtvatele kogukondadele antavat toetust;
- suurendab majanduslike võimaluste tekitamiseks ja ebaseadusliku rände algpõhjustega tegelemiseks antavat toetust;
- kaasab rännet rohkem järgmise mitmeaastase finantsraamistiku uute rahastamisvahendite programmidesse;
- tagab kehtivate ELi tagasivõtulepingute ja -kokkulepete täieliku ja tulemusliku rakendamise ning uurib võimalusi uute lepingute ja kokkulepete sõlmimiseks;
- kasutab viisaeeskirja, et stimuleerida ja täiustada tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas tehtavat koostööd, ning tegutseb pärast varjupaiga ja rände haldamist käsitleva määruse kehtestamist selle alusel;
- edendab ELis kaitse saamise seaduslikke viise, sh ümberasustamist käsitlevat soovitusi, ning
- loob ELi talendipartnerlused oluliste partnerriikidega, et soodustada seaduslikku rännet ja liikuvust.

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- viima kiiresti lõpule ümberasustamist ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmist käsitleva raammääruse läbirääkimised.

7. OSKUSTÖÖLISTE JA ANDEKATE INIMESTE MEELITAMINE ELI

Seaduslike ELi pääsemise viiside soodustamiseks kolmandate riikidega tehtav koostöö on täielikult kooskõlas ELi huvidega. Euroopa rahvastik vananeb ja rahvaarv väheneb⁵⁶. Sellest tööturule eeldatavasti tekkivale survele lisandub konkreetsete oskuste nappus eri piirkondades ja sektorites, nt tervishoius, meditsiiniteenuste vallas ja põllumajanduses. Seaduslikult ELis viibivate rändajate panust oskuste nappuse vähendamisse ja ELi tööturu dünaamika suurendamisse on tunnustatud hiljuti ajakohastatud **Euroopa oskuste tegevuskavas**⁵⁷.

On vaja rakendada kohalikku tööjõudu ja suurendada selle oskusi, aga sellest ei piisa kogu praeguse ja prognoositud tööjõu ning oskuste nappuse kõrvaldamiseks. Rändajaid juba kasutatakse sel otstarbel: 2018. aastal väljastasid liikmesriigid kolmandate riikide kodanikele töötamise eesmärgil 775 000 esimest elamisluba⁵⁸. Kolmandatest riikidest pärit töötajad aitavad kõrvaldada olulisi vajakajäämisi liikmesriikide mitmes töövaldkonnas⁵⁹, sh nendes, mis olid määrava tähtsusega COVID-19 kriisile reageerimisel⁶⁰. Euroopa sotsiaal- ja majanduspartnerid on ühisavalduses komisjoniga toonud esile võõrtöötajate potentsiaali

⁵⁶ Aruanne demograafiliste muutuste mõju kohta (COM(2020) 241 final, 17. juuni 2020).

⁵⁷ Jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetav Euroopa oskuste tegevuskava (COM(2020) 274 final, 1. juuli 2020).

⁵⁸ Eurostat (andmekood internetis: [migr_pop1ctz](#)). See näitaja ei sisalda Ühendkuningriigi andmeid.

⁵⁹ OECD (2018), „The contribution of migration to the dynamics of the labour force in OECD countries: 2005–2015“ (Rände panus OECD riikide tööjõu dünaamikasse: 2005–2015), OECD sotsiaalküsimuste-, tööhõive- ja rändelane töödokument nr 203, OECD Publishing, Pariis.

⁶⁰ Näiteks moodustasid kolmandatest riikidest pärit sisserändajad 2018. aastal ligikaudu 6 % ELi tervishoiuspetsialistidest, 14 % isikuhooldustöötajatest, 10 % jäätmekäitlustöötajatest, 16 % põllumajandustöötajatest (hooajatöötajaid arvesse võtmata), 25 % puhastus- ja abitöötajatest ning 27 % köögiabilistest.

rohe- ja digipöördesse panustamisel, tagades Euroopa tööturule vajalikud oskused⁶¹. Sellest hoolimata on EL praegu ülemaailmses andekate inimeste ligimeelitamise konkurentsiskaataja positsioonis⁶². Kuigi liikmesriigid otsustavad, kui mitu inimest nad tööhõive eesmärgil vastu võtavad, annaks parem ELi tasandi raamistik liikmesriikidele ja ettevõtetele parima positsiooni vajalike andekate inimeste ligimeelitamiseks.

Lisaks talendipartnerluste loomisele on oluline viia lõpule pooleliolev **ELi sinise kaardi direktiivi** reformimine, et meelitada ligi väga andekaid inimesi⁶³. Komisjon mõistab tööturuolukorra mitmekesisust liikmesriikides ja nende soovi tagada paindlikkus konkreetsetele tööturuvajadustele kohandatud riiklike kavade säilitamise teel. Samal ajal peab reform andma oskustöötajate ligimeelitamiseks mõeldud tulemusliku ja paindliku, kogu ELi hõlmava vahendi abil tegelikku ELi lisaväärtust. See eeldab kaasavamaid vastuvõtutingimusi, täiustatud õigusi, kiireid ja paindlikke protseduure, täiustatud võimalusi liikumiseks ja teistes liikmesriikides töötamiseks ning riiklike ja ELi süsteemide alusel tagatud võrdseid võimalusi. Uus kogu ELi hõlmav kava peaks võimaldama tunnustada kõrgetasemelisi erialaoskusi ja asjaomaseid kogemusi. See peaks samuti olema kaasav ja hõlmama selliseid kategooriaid nagu oskustöötajatest rahvusvahelise kaitse saajad, et saada kasu nende oskustest ning edendada nende integreerimist ELi ühiskonda. Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles viima läbirääkimised kiiresti lõpule ning on valmis jõudma nendes küsimustes kompromissile.

Õpilaste ja teadlaste rahvusvaheline liikuvus võib suurendada Euroopa ülikoolide ja teadusasutuste käsutuses olevaid eksperditeadmisi, mis kiirendab meie üleminekut rohelisele ja digimajandusele. On hädavajalik rakendada täielikult hiljuti muudetud **õpilaste ja teadlaste direktiiv**,⁶⁴ et ELi elama asumine oleks lihtsam ja atraktiivsem ning et edendada teadmiste vahetamist tänu liikmesriikidevahelisele liikuvusele. Talendipartnerlused võivad ka otseselt toetada õpilaste ja teadlaste liikuvust lihtsustavaid kavasid.

Tuleks teha rohkem, et suurendada ELi seadusliku rände raamistiku mõju Euroopa demograafilistele ja rändeprobleemidele⁶⁵. ELi seadusliku rände süsteemil on mitmeid olemuslikke vajakajäämisi (näiteks killustatus, ELi normide piiratud hõlmavus, eri direktiivide vahelised ebakõlad ja keerukad protseduurid), mille lahendamiseks võiks võtta mitmesuguseid meetmeid alates sellest, et tagatakse paremini nõuete täitmine, kuni uute õigusaktide kehtestamiseni. Komisjon tagab kõigepealt, et praegune raamistik rakendatakse täielikult ja tulemuslikult, suurendades koostööd ja suhtlust liikmesriikidega.

Komisjon tegeleb peamiste vajakajäämistega kolme uue meetmekomplekti abil, millega püütakse saavutada üldeesmärk, milleks on meelitada siia ELile vajalikke andekaid inimesi. Soodustatakse eri oskustasemega töötajate ELi vastuvõtmist ja juba ELis viibivate kolmandate riikide töötajate ELi-sisest liikuvust.

- Muudetakse **pikaajalisi elanikke käsitlevat direktiivi**,⁶⁶ mida ei kasutata praegu piisavalt ja mis ei anna tegelikku õigust ELi-siseseks liikuvuseks. Eesmärk oleks luua

⁶¹ <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/legal-migration-policy/joint-statement-commission-economic-social-partners-renewal-european-partnership-integration.pdf>

⁶² Vt näiteks „Recruiting immigrant workers: Europe“ (Sisserändajatest töötajate värbamine: Euroopa), OECD ja EL (2016), OECD Publishing, Pariis.

⁶³ COM(2016) 378, 7. juuni 2016.

⁶⁴ Direktiiv (EL) 2016/801.

⁶⁵ Vt ELi seadusliku rände alaste õigusaktide toimivuse kontroll (SWD(2019) 1055, 29. märts 2019). Demograafiliste küsimuste kohta vt ka „ELi demograafilised stsenaariumid – ränne, elanikkond ja haridus“ (komisjon, 2019).

⁶⁶ Direktiiv 2003/109/EÜ.

tegelik ELi pikaajalise elaniku staatus, eelkõige suurendades pikaajaliste elanike õigust asuda elama ja tööle teistes liikmesriikides.

- Vaadatakse läbi **ühtse loa direktiiv**,⁶⁷ mis ei ole täielikult saavutanud oma eesmärgi, milleks oli lihtsustada kõigi kolmandatest riikidest pärit töötajate vastuvõtu protseduure. Selle käigus tuleks otsida viise õigusakti kohaldamisala lihtsustamiseks ja selgitamiseks, sh madala ja keskmise kvalifikatsiooniga töötajate vastuvõtu- ja elamistingimuste valdkonnas.
- Arendatakse edasi kolmandate riikide oskustööliste **ELi talendireservi**, mis võiks toimida kogu ELi hõlmava rahvusvahelise värbamise platvormina, mille kaudu kolmandate riikide kodanikest oskustöölised saaksid väljendada huvi ELi rändamise vastu ning mille abil ELi rändeasutused ja tööandjad saaksid leida oma vajadustele vastavaid oskustöölisi⁶⁸.

Komisjon on juba algatanud **avaliku konsultatsiooni selle üle, kuidas muuta EL ligitömbavaks oskustöötajatele ja andekatele inimestele**. Selle eesmärk on teha kindlaks täiendavad valdkonnad, milles oleks võimalik ELi raamistikku täiustada, sh kehtestades vajaduse korral uusi õigusakte. Selles kutsutakse ka pakkuma välja uusi ideid, kuidas suurendada ELi atraktiivsust, lihtsustada oskuste sobitamist ja kaitsta võõrtöötajaid paremini tööalase ärakasutamise eest. Konsultatsiooni raames suhtleb komisjon sotsiaal- ja majanduspartneritega kõigi nende algatuste teemal. Tulemused aitavad luua ELi talendireservi ja komisjonil otsustada, millised muud algatused on vajalikud, et lahendada pikaajalised probleemid selles valdkonnas.

Peamised meetmed

Komisjon:

- algatab avaliku konsultatsiooni abil arutelu seadusliku rände valdkonnas tehtavate edasiste sammude kohta ning
- teeb ettepaneku oskuste ja talendi paketi kohta, mis hõlmab pikaajaliste elanike direktiivi muutmist ja ühtse loa direktiivi läbivaatamist ning millega määratakse kindlaks ELi talendireservi loomise variandid.

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid:

- viima lõpule ELi sinise kaardi direktiivi alased läbirääkimised.

8. INTEGRATSIOONI TOETAMINE, ET TAGADA KAASAVAMAD ÜHISKONNAD

Elujõulise ja õiglase rände haldamise süsteemi huvides tuleb tagada, et kõigil seaduslikult ELis viibijatel on võimalik saada osa Euroopa ühiskonna heaolust, jõukusest ja ühtekuuluvusest ning sellesse panustada. 2019. aastal elas ELis seaduslikult peaaegu 21 miljonit kolmanda riigi kodanikku⁶⁹. Edukas integratsioon on nii nende isikute endi kui ka nende elukohaks olevate kohalike kogukondade huvides. See edendab sotsiaalset ühtekuuluvust ja majanduse dünaamikat. See loob positiivse näite sellest, kuidas Euroopa suudab hallata rände ja mitmekesisuse mõju, luues avatud ja vastupanuvõimelised ühiskonnad. Kuid hoolimata mitmest eduloost, on liiga paljudel rändajatel ja rändaja

⁶⁷ Direktiiv 2011/98/EL.

⁶⁸ Vt OECD dokument „Building an EU Talent Pool – A New Approach to Migration Management for Europe“ (ELi talendireservi loomine – Euroopa rände haldamise uus lähenemisviis), 2019.

⁶⁹ Selles lõigus esitatud statistika allikas: Eurostat. Ilma Ühendkuningriigi näitajateta.

taustaga kodumajapidamistel ikka veel probleeme, mis on seotud töötuse, haridus- ja koolitusvõimaluste puudumise ning piiratud sotsiaalse suhtlemisega. Näiteks 2019. aastal oli kolmandate riikide kodanikel jätkuvalt liiga vähe töövõimalusi – ligikaudu 60 %-l 20–64-aastastest võrreldes 74 %-ga vastuvõtva riigi kodanikest. See tekitab kodanikes muret integratsiooni kiiruse ja põhjalikkuse pärast ning kujutab endast põhjendatud avaliku poliitika kaalutlust olukorra parandamiseks.

Rändajate ja nende perekondade integreerimine on seega oluline osa ELi laiemast sotsiaalse kaasatuse edendamise tegevuskavast. Kuigi integratsioonipoliitika kuulub peamiselt liikmesriikide vastutusalasse, on EL alates 2016. aasta tegevuskava⁷⁰ vastuvõtmisest suurendanud liikmesriikidele ja muudele sidusrühmadele antavat toetust. Euroopa integratsioonivõrgustik aitab suurendada integratsiooni eest vastutavate riiklike ametiasutuste koostööd ja üksteiselt õppimist. EL on ka tugevdanud koostööd kohalike ja piirkondlike ametiasutuste ning kodanikuühiskonnaga ja loonud uued partnerlused tööandjate ning sotsiaal- ja majanduspartneritega⁷¹. Komisjon on hiljuti uuendanud Euroopa integratsioonipartnerlust sotsiaal- ja majanduspartneritega, et pakkuda pagulastele võimalusi Euroopa tööturule integreerumiseks⁷². Selle tulemuseks peaks olema jätkuv dialoog ja tulevane koostöö, et meelitada siia meie majandusele vajalike oskustega inimesi.

Seda tööd on vaja süvendada, et anda kõigile tegelik võimalus meie majanduses ja ühiskonnas osaleda. Komisjon võtab Euroopaliku eluviisi edendamise prioriteedi raames vastu **integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021–2024**. Rändajate ja nende perekondade integratsioon on selle oluline aspekt. Selle töö raames esitatakse strateegilised suunised ja määratakse kindlaks konkreetsed meetmed, mille eesmärk on edendada rändajate kaasamist ja laiemat ühiskondlikku ühtekuuluvust, tuues kokku asjaomased sidusrühmad ning tunnustades piirkondlike ja kohalike osalejate olulisust. Töö käigus tuginetakse kõigile asjasse puutuvatele poliitikameetmetele ja vahenditele sellistes olulistes valdkondades nagu sotsiaalne kaasamine, tööhõive, haridus, tervishoid, võrdsus, kultuur ja sport, määrates kindlaks, kuidas rändajate integreerimine aitab saavutada ELi eesmärgid kõigis neis valdkondades. Oluline eesmärk on tagada, et rändajad saavad täielikku kasu Euroopa sotsiaalõiguste sambast. Töö käigus võetakse arvesse, et rändetaustaga inimestel (näiteks välisriigis sündinud või teise põlvkonna rändajad) on sageli kolmandate riikide kodanikega sarnased integratsiooniprobleemid. Võetavad meetmed hõlmavad otsetoetust kohapeal tegutsejatele ning kõike, mis on vajalik selleks, et aidata rändajatel ja nende perekondadel edukalt integreeruda ning ühiskonnaelus osaleda. Komisjon küsib praegu konsultatsiooni raames sidusrühmadelt, kodanikelt ja rändajatelt, millised meetmed võiksid edendada rändajate ning rändetaustaga ELi kodanike integratsiooni ja sotsiaalset kaasamist.

Komisjon loob rändajate seisukohti kuulava mitteametliku eksperdirühma, et kaasata rändajad aktiivselt ELi rändepoliitika koostamisse. Üks eksperdirühma esimestest ülesannetest on panustada integratsiooni ja kaasamise tegevuskava koostamisse, aga rühm saab anda komisjonile ka nõuandeid ja eksperditeadmisi rände- ja varjupaigaküsimuste ükskõik millise valdkonna algatuste koostamisel ja rakendamisel.

Peamised meetmed

Komisjon:

- võtab vastu tervikliku integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021–2024 ning

⁷⁰ COM(2016) 377 final, 7. juuni 2016.

⁷¹ Algatused [Euroopa integratsioonipartnerlus](#) ja „[Tööandjad üheskoos lõimumise heaks](#)“; toetus Regioonide Komitee algatusele „[Linnad ja piirkonnad pooldavad integratsiooni](#)“.

⁷² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_20_1561.

- rakendab koos sotsiaal- ja majanduspartneritega uuendatud Euroopa integratsioonipartnerlust ning uurib võimalusi, kuidas laiendada tulevast koostööd töörände valdkonnas.

9. JÄRGMISED SAMMUD

Selle uue rände- ja varjupaigaleppega määratakse kindlaks terviklik lähenemisviis, et muuta rände haldamine Euroopas õiglaseks, tõhusaks ja kestlikuks. EL peab nüüd näitama, et ta on valmis selle uue leppe tegelikuks rakendamiseks. Sel kuul Morias toimunud sündmuste kordumist saame vältida ainult siis, kui võtame kasutusele sellise ulatusega probleemi lahendamiseks sobiliku süsteemi. Vajalikku mõju saab avaldada ainult rände haldamise ühine Euroopa raamistik. Ainult sel moel poliitikameetmeid koondades saame tagada selguse ja tulemused, tänu millele kodanikud saavad olla kindlad, et EL saavutab usaldusväärsed ja humaansed tulemused.

Süsteem toimib ainult juhul, kui tal on selleks vajalikud vahendid. See tähendab kindlat õigusraamistikku, mille abil on võimalik tagada vastastikuse usalduse jaoks vajalik selgus ja sihipärasus, kindlad ja õiglased normid, mida kohaldatakse rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste ning nende suhtes, kellel ei ole õigust ELi jääda. Selleks et tulemuslikult parandada rände haldamist, peab ränne olema kolmandate riikidega sõlmitud mõlemale poolele kasulike partnerluste alus. Vajame seadusliku rände arukat käsitust, mis toetab majanduslikku vajadust andekate inimeste järele ja sotsiaalset vajadust integratsiooni järele. Samuti on vaja piisavat eelarvet, et kajastada ELi rändepoliitika ühiseid vastutusvaldkondi ja sellest saadavat ühist kasu ELis ning ELis väljaspool.

Vajame, et kõik selleks osaleksid ja sellesse panustaksid. Seetõttu tugineb uus lepe põhjalikele konsultatsioonidele Euroopa Parlamendi ja nõukogu, liikmesriikide ja sidusrühmadega. See lähtub meie väärtustest, aga annab ka vajalikud tulemused. Komisjoni hinnangul on tulemuseks huvide ja vajaduste tasakaal, mis väärrib kõigi toetust. Komisjon kutsub nüüd Euroopa Parlamenti ja nõukogu andma sellele protsessile uut hoogu. Esimene samm oleks jõuda käesoleva aasta lõpuks ühisele arusaamisele uue solidaarsusmehhanismi asjus ning vastutuse küsimustes uue taustakontrolli protseduuri ja piirikontrolli menetluse vormis. Seejärel tuleks kiiresti vastu võtta kõik vajalikud õigusaktid. EL saab koostööd tehes tagada, et rakendatakse kiiresti tõeliselt ühtne rände- ja varjupaigapoliitika, ning ta peab seda tegema.